

Utbildningsutskottets betänkande

1980/81: 22

med anledning av proposition 1980/81: 100 såvitt gäller anslag till driften av grundskolor m. m. och gymnasieskolor, m. m., jämte motioner

NIONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1980/81: 100 bilaga 12 (utbildningsdepartementet) under avsnittet C. Skolväsendet punkterna C 10 Särskilda åtgärder på skolområdet, C 12 Bidrag till driften av grundskolor m. m., C 19 Bidrag till driften av gymnasieskolor och C 24 Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning.

PROPOSITIONEN

Regeringen har föreslagit riksdagen att

dels under punkt C 10 (s. 263–267)

1. godkänna det system för tilldelning och användning av resurs för särskilda åtgärder på skolområdet som förordats i propositionen,

2. till Särskilda åtgärder på skolområdet för budgetåret 1981/82 anvisa ett anslag av 200 139 000 kr.,

dels under punkt C 12 (s. 269–285)

3. godkänna vad som i propositionen förordats om den s. k. länsskolnämndsresursen,

4. godkänna vad som i propositionen förordats om en minskning med 2% av statsbidraget till driftkostnader för grundskolan och viss praktisk lärarutbildning vid grundskolan samt till avlöning av skoldirektörer och biträdande skoldirektörer,

5. godkänna vad som i propositionen förordats om statsbidrag till personell assistans för handikappade elever i grundskolan,

6. till Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 12 021 000 000 kr.,

dels under punkt C 19 (s. 303–324)

7. godkänna vad som i propositionen förordats om ramar för antalet elevplatser i gymnasieskolan med därtill knuten verksamhet,

8. bemyndiga regeringen att – i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar – medge att det sammanlagda antalet elevplatser inom stora och lilla ramen överskrids och att elevplatser för introduktionsprogram inrättas utöver ramen för sådana program,

9. godkänna vad som i propositionen förordats om s. k. korta yrkesinriktade kurser och specialkursen Studievägar och arbetsliv, orienteringskurs,

10. godkänna vad som i propositionen förordats rörande statsbidrag för tekniska stödåtgärder m. m. åt handikappade elever vid gymnasieskolor,

11. godkänna vad som i propositionen förordats om försöksverksamhet med en kombination av ramtimplaner och ett friare resurstilldelningssystem i årskurs 4 på fyraårig teknisk linje,

12. godkänna vad som i propositionen förordats om en minskning med 2% av vissa statsbidrag till driften av gymnasieskolor m. m.,

13. till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1981/82 anvisa ett förslagsanslag av 3 584 000 000 kr.,

dels under punkt C 24 (s. 330–333)

14. godkänna vad som i propositionen förordats om statsbidraget till företagsskolor,

15. till Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning för budgetåret 1981/82 anvisa ett reservationsanslag av 21 752 000 kr.

Slutligen har regeringen berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen har anförts

dels under punkt C 12 (s. 269–285)

1. om underlag för inrättande av statligt reglerade tjänster,
2. om vissa pedagogiska ledningsfunktioner i grundskolan,

dels under punkt C 19 (s. 303–324)

3. om statlig tillsyn av Osby samskola.

MOTIONERNA

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1979/80

1979/80: 1292 av Lars Hedfors m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om grundutbildning av ambulanspersonal och om vidareutbildning av redan anställd ambulanspersonal.

1979/80: 1310 av Birgitta Rydle (m) och Hans Nyhage (m) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala att kraven för behörighet till specialläkartjänst bör ändras i enlighet med vad i motionen anförts.

Motioner väckta under allmänna motionstiden vid riksmötet 1980/81

1980/81: 311 av Marianne Karlsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kristendomsundervisningens återinförande.

1980/81: 355 av Stig Alemyr m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen med avslag på regeringens förslag beslutar godkänna vad som i motionen anförts om statsbidragen till grundskolan och gymnasieskolan.

1980/81: 445 av Filip Fridolfsson (m) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen vidtar åtgärder i syfte att garantera kristendomen dess självklara plats i skolans religionsundervisning.

1980/81: 447 av Hagar Normark m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala värdet av att undervisning i gammal och modern sällskapsdans införs på skolschemat i grundskolan med början på låg- eller mellanstadiet och pågår t. o. m. årskurs 9.

1980/81: 552 av Larz Johansson (c) och Anna Wohlin-Andersson (c) vari yrkas att riksdagen beslutar anhålla att regeringen ger skolöverstyrelsen i uppdrag att föranstalta om försöksverksamhet med treårig transportutbildning på gymnasienivå förlagd till Göteborgsregionen.

1980/81: 553 av Larz Johansson m. fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att med ändring av regeringens förslag tillföra Åre kommun ett verksamhetsstöd om 400 000 kr. till turishotellskolan i Åre,

2. att riksdagen beslutar att motsvarande bidrag till dansarutbildningen i Stockholm reduceras från 885 000 kr. till 485 000 kr.

1980/81: 554 av Arne Lindberg m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att stärka kristendomsundervisningen och att ämnet religionskunskap snarast införs som ett särskilt ämne på schemat med minst två veckotimmar även på högstadiet och i gymnasieskolan med motsvarande skolformer.

1980/81: 555 av Gullan Lindblad (m) och Göthe Knutson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning rörande lämpliga åtgärder ägnade att öka antalet platser i lärlingsutbildning inom företag.

1980/81: 738 av Ann-Cathrine Haglund (m) och Birgitta Rydle (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående möjligheter för flickor till studier vid idrottsgymnasier.

1980/81: 741 av Lars Hedfors m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att skolöverstyrelsen får i uppdrag att verka för att en tvåårig specialkurs för utbildning i plastteknik inrättas i Tingsryds kommun.

1980/81: 742 av Einar Larsson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär initiativ så att skogsutbildning på sätt som redovisats i motionen kommer att ingå i lantbruksskolornas läroplan.

1980/81: 745 av Ingrid Sundberg (m) vari yrkas att riksdagen anholder att regeringen utfärda bestämmelser som ger skolmogna sexåringar rätt att börja skolan oberoende av hemkommun.

1980/81: 747 av Mårten Werner m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kristendomsundervisningens självständiga ställning.

1980/81: 748 av Jan-Eric Virgin (m) och Sven Eric Lorentzon (m) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till åtgärder som syftar till ett införande av skogsskötsel som ett ämne vid all grundutbildning i jordbruk,

2. att riksdagen hos regeringen anholder om förslag till att ytterligare stimulera lantbruksskolorna att erbjuda skog som tillvalsämne på jordbrukslinjen,

3. att riksdagen hos regeringen anholder om förslag för att få till stånd någon form av fortbildning för lantbrukslärare i det kombinerade företags planering och skötsel.

1980/81: 827 av Sten Svensson (m) och Margaretha af Ugglas (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till ett samlat åtgärdsprogram för att förbättra industrins möjligheter att rekrytera och utbilda ungdomar.

1980/81: 965 av Görel Bohlin m. fl. (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om en utredning syftande till att söka åstadkomma former för ökad dansundervisning inom såväl förskola som skola.

1980/81: 969 av Lena Hjelm-Wallén (s) och Christina Rogestam (c) vari yrkas att riksdagen beslutar bemyndiga regeringen att bevilja aktuella försöksmyndigheter att i samråd med gymnasieutredningen bedriva viss försöksverksamhet.

1980/81: 971 av Inga Lantz m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen uttalar att staten successivt bör överta kostnaderna för den kommunala skolverksamheten,

2. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag om ytterligare medel för att förverkliga SIA-skolan,

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till finansiering av den kommunala musikskolan med statligt stöd,

5. att riksdagen uttalar att grundskolans högstadium bör organiseras enligt de i motionen angivna riktlinjerna beträffande delningstal, hemrumsmodell och elevmedverkan,

6. att riksdagen hos regeringen hemställer om en undersökning av förutsättningarna för en ökad lärartäthet dels generellt, dels med tanke på vissa kommuner med särskilda ekonomiska och sociala problem,

7. att riksdagen uttalar att fasta reservvikariepooler bör finnas på varje skola.

8. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till statsbidrag för skolkuratorer och skolpsykologer, varvid delningstalet 1000 elever per tjänst bör gälla.

(Yrkande 4 behandlar utskottet i annat sammanhang.)

1980/81: 972 av Johan Olsson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en helhets-syn på utbildningssystemet inom lantbruket.

1980/81: 974 av Birgitta Rydle (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att anslagsposten Tekniska eller organisatoriska stödåtgärder åt handikappade får finnas kvar under Bidrag till driften av gymnasieskolor i avvaktan på resultatet av integrationsutredningens arbete.

1980/81: 978 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till att bestämmelserna om s. k. anpassad studiegång med hela eller delar av undervisningen förlagda utanför skolan snarast möjligt avskaffas.

1980/81: 981 av Rune Ångström (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om folkhögskolornas del av kombinationen studier och idrott.

1980/81: 1090 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari — med hänvisning till vad som anförts i den till socialutskottet remitterade motionen 1980/81: 1088 — såvitt nu är i fråga yrkas

2. att riksdagen uttalar att ett specialdestinerat stöd till personell assistans åt handikappade elever i grundskolan även fortsättningsvis bör utgå, men att systemet med schablonregel bör avskaffas och ersättas av ett system där kommunerna får ersättning för sina faktiska kostnader.

(Yrkandena 1 och 3 behandlar utskottet i annat sammanhang.)

1980/81: 1278 av Stig Alemyr m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om försöksverksamhet i gymnasieskolan,

2. att riksdagen beslutar att korta, yrkesinriktade kurser får anordnas inom gymnasieskolans s. k. lilla ram,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om utvärdering av korta, yrkesinriktade kurser,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om överenskommelse om den företagsförlagda utbildningen,

5. att riksdagen beslutar att 10 % av lönekostnadsdelen av bidraget till inbyggd utbildning och lärlingsutbildning samt 20 % av verksamhetsbidraget till yrkesintroduktion avsätts för tillsyn och uppföljning m. m.,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om utbildningen av handledare för den företagsförlagda utbildningen.

1980/81: 1281 av Margareta Andrén (fp) och Bernt Ekinge (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om förutsättningar och möjligheter att inom nuvarande ekonomiska ramar genom trossamfunden få till stånd en reglerad men frivillig andlig vård inom skolan och att därvid särskilt skolpastorsfunktionen beaktas.

1980/81: 1282 av Ylva Annerstedt (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen begära att skolöverstyrelsens beslut om att ej utöka försöksverksamhet med reviderad konsumtionslinje omprövas, så att Södertälje inom ramen för redan beviljat antal platser kan inrätta en klass av den nämnda linjen.

1980/81: 1283 av Bonnie Bernström (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om utredning och förslag för att ge berörda parter inom skolan möjlighet till medbestämmande och medinflytande över den egna arbetsplatsen.

1980/81: 1299 av Gullan Lindblad (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att någon reduktion av nuvarande kunskapsstoff och timtal i ämnet historia inte bör ske.

1980/81: 1303 av Margit Odelsparr (c) och Stina Eliasson (c) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att 20-veckorskursen inom lantbruksutbildningen återinförs,
2. att riksdagen hos regeringen begär att gymnasieskolans terminsindelning – särskilt när det gäller jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsskolor – anpassas efter utbildningens art på sätt som angetts i motionen.

1980/81: 1311 av Catarina Rönning m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till kursplan om massmedia i berörda ämnen.

1980/81: 1316 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen beslutar att statsbidraget för stödundervisning i svenska för invandrarelever i gymnasieskolan fr. o. m. budgetåret 1981/82 skall utgå efter en schablon motsvarande en lärarveckotimme per deltagande elev,
2. att riksdagen beslutar att statsbidraget för hemspråksundervisning och studiehandledning på hemspråk för invandrarelever fr. o. m. budgetåret 1981/82 skall utgå efter en schablon motsvarande en lärarveckotimme per deltagande elev,
3. att riksdagen med ändring i proposition 1980/81: 100 under Bidrag till driften av gymnasieskolor beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 2 000 000 kr. förhöjt belopp,

4. att riksdagen uttalar att stödundervisning för invandrarelever i gymnasieskolan bör göras obligatorisk för de invandrarelever som av skolan bedöms vara i behov av sådan undervisning.

6. att riksdagen uttalar att möjligheterna till introduktionskurser till gymnasieskolan för invandrarelever bör utvidgas i enlighet med vad som anförs i motionen,

7. att riksdagen uttalar att åtgärder bör vidtas för att möjliggöra för invandrarelever att studera engelska som C- eller B-språk i gymnasieskolan i enlighet med vad som anförs i motionen.

(Yrkande 5 behandlar utskottet i annat sammanhang.)

1980/81: 1317 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

1. att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ till att nya läroplaner för grundskola och gymnasium utarbetas i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen uttalar att dess utbildningsutskott bör delta i utformningen av nya läroplaner,

3. att riksdagen uttalar

a) att grundskolan helt bör sekulariseras och att religionskunskap avskaffas som särskilt ämne,

b) att momentet "skola-arbetsliv" bör införas på kursplanen som huvudmoment inom de olika ämnena på alla stadier och att arbetslivsorientering därvid bör avskaffas som särskilt ämne,

c) att åtgärder snarast måste vidtas för att utjämna de materiella villkoren för grundskolans undervisning och hemställer hos regeringen om förslag härom,

6. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till ändring i skolförordningen med innebörden att skolmåltider ej får avgiftsbeläggas,

7. att riksdagen avslår proposition 1980/81: 100 i vad avser en minskning med 2% av statsbidraget till driftkostnader för grundskolan m. m. och gymnasieskolan,

8. att riksdagen beslutar att under Bidrag till driften av grundskolor m. m. ej upptaga medel på 7 413 000 kr. till de estniska skolorna, Kristoferskolan och Hillelskolan,

9. att riksdagen beslutar att under Bidrag till driften av grundskolor m. m. anvisa ytterligare 178 200 000 kr. utöver regeringens förslag,

10. att riksdagen beslutar att under Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisa ytterligare 79 800 000 kr. utöver regeringens förslag.

(Yrkandena 4, 5, 11 och 12 behandlar utskottet i annat sammanhang.)

1980/81: 1321 av Lena Öhrsvik (s) och Bernt Nilsson (s) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en översyn av statsbidraget till glasskolan i Nybro.

1980/81: 1467 av Ingrid Diesen m. fl. (m) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till kulturutskottet remitterade motionen 1980/81: 1466 – yrkas att riksdagen hos regeringen begär att förutsättningarna för inrättande av en tvåårig specialkurs för hantverkare prövas.

1980/81: 1483 av Johan Olsson m. fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utbildning i företagande på olika stadier i utbildningssystemet.

1980/81: 1498 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till arbetsmarknadsutskottet remitterade motionen 1980/81: 1497 – yrkas att riksdagen uttalar att den nuvarande företagsinriktade gymnasieutbildningen slopas och att den yrkesinriktade gymnasieutbildningen ökas och ges den inriktning som anges i motionen.

1980/81: 1676 av Stig Alemyr m. fl. (s) vari – med hänvisning till vad som anförts i motion 1980/81: 355 samt i de till socialutskottet remitterade motionerna 1980/81: 1251 och 1980/81: 1252 – såvitt nu är i fråga yrkas

1. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om särskilda medel för personell assistans i grundskolan och tekniska stödåtgärder i gymnasieskolan,

2. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om förbud mot avgifter i gymnasieskolan,

3. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökat utnyttjande av den fria kvoten vid intagning till gymnasieskolan,

4. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om särskilda åtgärder för att få flickor att söka till expanderande studievägar i gymnasieskolan,

6. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om försöksverksamhet med särskilda stödinsatser inom ramen för skolans uppföljningsansvar,

7. att riksdagen som sin mening beslutar ge regeringen till känna vad som i motionen anförts om fördelningen av anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet,

10. att riksdagen till Särskilda åtgärder på skolområdet för budgetåret 1981/82 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 40 000 000 kr. förhöjt anslag av 240 139 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionen,

11. att riksdagen till Bidrag till driften av grundskolor m. m. för budgetåret 1981/82 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 191 000 000 kr. (4 000 000 + 4 000 000 + 183 000 000) förhöjt förslagsanslag av 12 212 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionerna,

12. att riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1981/82 beslutar anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 63 000 000 kr. (2 000 000 + 10 000 000 + 51 000 000) förhöjt förslagsanslag av 3 647 000 000 kr. i enlighet med vad som anförts i motionerna.

(Yrkandena 5, 8 och 9 behandlar utskottet i annat sammanhang.)

1980/81: 1682 av Gunnar Björk i Gävle (c) och Märta Fredrikson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om pedagogisk skollunch på schemalagd tid.

1980/81: 1691 av Bertil Hansson (fp) och Kerstin Ekman (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen hemställer om initiativ syftande till att treårig gymnasieutbildning inom transportområdet kommer till stånd inom gällande resursramar.

1980/81: 1697 av Sven Johansson (c) och Tore Nilsson (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär utredning om möjligheterna att, i enlighet med vad som anförts i motionen, ge eleverna i det allmänna skolväsendet tillgång till andlig vård och vägledning inom skolans ram.

1980/81: 1703 av Kerstin Nilsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala sig för en permanentning av friidrottslinjen vid gymnasiet i Haparanda.

1980/81: 1704 av Kerstin Nilsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar uttala sig för att en gymnasielinje i musik inrättas i Boden.

1980/81: 1706 av Johan Olsson m. fl. (c, m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär viss justering av de regler som nu gäller för inbyggd utbildning i syfte att främja individuell inbyggd utbildning inom hantverksyrkena.

1980/81: 1707 av Ingegärd Oskarsson m. fl. (c, m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller om att åtgärder vidtas så att en tvåårig specialkurs i plastteknik anordnas i Tingsryd fr. o. m. läsåret 1981/82.

1980/81: 1712 av Marianne Stålberg m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen beslutar att inom ramen för Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisa 100 000 resp. 500 000 kr. till tvåårig specialkurs för utbildning inom turisthotellbranschen i Härjedalens resp. Åre kommuner.

1980/81: 1713 av Marianne Stålberg m. fl. (s) vari, såvitt nu är i fråga, yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen och på lämpligt sätt genomför förslaget om

4. att den "fria kvoten" till gymnasiet används i ökad utsträckning till att gynna icke traditionella val.

(Övriga yrkanden behandlar utskottet i annat sammanhang.)

1980/81: 1715 av Sten Svensson (m) och Sven Eric Lorentzon (m) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär ett samlat åtgärdsprogram för att förbättra rekryteringen till livsmedelsindustrin med beaktande av vad som anförts i motionen.

1980/81: 1718 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen uttalar att begreppet hemspråksundervisning bör bytas ut mot modersmålsundervisning, varvid även innehållet i undervisningen skall utvidgas till att omfatta en bred och inträngande undervisning i modersmålets kultur och historia,

2. att riksdagen beslutar att bidrag till kostnader för undervisning i hemspråk och för studiehandledning på hemspråk skall utgå med 1,5 lärarveckotimmar per deltagande elev,

3. att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till ändrade bestämmelser för hemspråksundervisning för invandrarbarn med syfte:

a) att modersmålsundervisningen görs obligatorisk och ges samma ställning som övriga obligatoriska ämnen i grundskolan.

b) att även då hemspråksundervisningsgrupp omfattande fyra elever ej kan ordnas, varje elev skall garanteras minst fem veckotimmar hemspråksundervisning och att statsbidrag skall utgå enligt detta.

1980/81: 1872 av Ingegärd Oskarsson m. fl. (c) vari – med hänvisning till vad som anförts i den till näringsutskottet remitterade motionen 1980/81: 1870 – yrkas att riksdagen hos regeringen anhåller att undervisningen i konsumentkunskap utformas på sätt som anförts i motionen.

1980/81: 1945 av Olof Palme m. fl., vari, såvitt nu är i fråga, yrkas

5. att riksdagen begär att regeringen genomför en översyn av utbildningsfrågorna inom den manuella glasindustrin.

(Yrkandena 1, 2, 3, 4, 6 och 7 behandlas av näringsutskottet.)

UTSKOTTET

I detta betänkande behandlar utskottet dels förslag om grundskolan och gymnasieskolan m. m. som regeringen underställt riksdagen i budgetpropositionen, dels motioner som rör verksamheten i skolan.

1 Budgetfrågor m. m.

I budgetpropositionen föreslår föredragande statsrådet en överföring av vissa medel från anslaget Bidrag till driften av grundskolor m. m. och anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor till ett nytt anslag Särskilda åtgärder på skolområdet. Av denna anledning behandlar utskottet dessa tre anslag tillsammans. I anslutning härtill behandlar utskottet även anslaget Bidrag till driften av enskild yrkesundervisning.

Huvuddelen av statsbidraget till driften av grundskolan utgår i form av basresurser och förstärkningsresurs. Förstärkningsresursen utgår dels som en resurs direkt till kommunerna, dels som en resurs till länskolnämnder-

na att fördela till kommunerna inom resp. län, den s. k. länsskolnämndsresursen. Vidare utgår bl. a. ett särskilt statsbidrag till kostnader för personell assistans av handikappade elever.

Gymnasieskolan organiseras enligt bestämmelser i förordningar och läroplaner. Med utgångspunkt i gymnasieskolans organisation vid viss tidpunkt utgår statsbidrag till skolledare och lärare. Bland specialdestinerade bidrag finns en anslagspost för tekniska eller organisatoriska stödåtgärder åt handikappade elever.

I budgetpropositionen föreslår föredragande statsrådet att den del av förstärkningsresursen som utgörs av den s. k. länsskolnämndsresursen upphör i sin nuvarande form. Medel motsvarande länsskolnämndsresursen har i budgetpropositionen förts över till det nya anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet.

Utskottet har inget att erinra mot föredragandens förslag och föreslår att riksdagen godkänner vad som i budgetpropositionen förordats om länsskolnämndsresursen.

I proposition 1980/81: 20 om besparingar i statsverksamheten m. m. föreslog regeringen vissa besparingar på statsbudgeten för budgetåret 1981/82. Riksdagen avlog regeringens förslag om *tvåprocentig minskning av driftbidragen* till grundskolan och gymnasieskolan (UbU 1980/81: 15, rskr 1980/81: 120). Mot bakgrund av det rådande ekonomiska läget föreslår nu regeringen på nytt en *tvåprocentig minskning av driftbidragen* till grundskolan m. m. och gymnasieskolan.

I budgetpropositionen beräknar statsrådet besparingen på statsbudgeten för budgetåret 1981/82 under anslaget Bidrag till driften av grundskolor m. m. till 244,2 milj. kr. Motsvarande besparing under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor beräknas till 68,8 milj. kr. Av dessa besparingar föreslår statsrådet att en fjärdedel återförs till skolan. Merparten härav bör slås samman med den nuvarande länsskolnämndsresursen och föras upp under det nya anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet. Resterande del bör enligt statsrådet beräknas under anslagen Utbildning för undervisningsyrken (D 8) och Ersättning till vissa lärarkandidater (D 30) att användas till särskilda lärarutbildningsåtgärder.

De föreslagna besparingsåtgärderna behandlas i motion 1980/81: 355. Motionärerna avvisar förslaget om en reducering av driftbidragen till grundskolan och gymnasieskolan. Vad gäller en förstärkning av länsskolnämndsresursen under det nya anslaget och vissa åtgärder på lärarutbildningsområdet bör insatserna i regeringsförslaget i sina huvuddrag, säger motionärerna, kunna accepteras. I motion 1980/81: 1317 (yrkande 7) avvisas förslaget om en tvåprocentig minskning av driftbidragen till grundskolan och gymnasieskolan.

Utskottet ansluter sig till föredragandens bedömning att det statsfinansiella läget har gjort det nödvändigt att genomföra betydande besparingar

också inom skolområdet. Utskottet anser därför att riksdagen bör avslå motionerna 1980/81: 355 och 1980/81: 1317 yrkande 7 och godkänna vad som föreslagits i budgetpropositionen om minskning av driftbidragen till grundskolan m. m. och gymnasieskolan. Utskottet återkommer i det följande till anslagsberäkningarna.

I budgetpropositionen (s. 281 f.) erinrar föredragande statsrådet om att integrationsutredningen föreslagit att det särskilda statsbidraget till *personell assistans i grundskolan* sammanförs med länsskolnämndsdelen av grundskolans förstärkningsresurs. Hon erinrar vidare om sitt förslag att den nuvarande länsskolnämndsresursen skall föras in under anslaget till särskilda åtgärder på skolområdet. I budgetpropositionen föreslås att 2,4 milj. kr. av de 6 405 000 kr. som innevarande budgetår finns avsatta för bidrag till personell assistans förs över till anslaget Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader och att övrigt behov av stöd till personell assistans i grundskolan tillgodoses inom ramen för anslaget till särskilda åtgärder på skolområdet. Detsamma skall enligt propositionen gälla behovet av *tekniska eller organisatoriska stödåtgärder för handikappade elever i gymnasieskolan* med undantag för undervisningen av gravt rörelsehindrade elever m. fl. vid Skärholmens gymnasium i Stockholm och för undervisningen av döva och gravt hörselskadade elever vid gymnasieskolan i Örebro. För dessa skolor och för privatskolor som avses i privatskolförordningen (1976: 270) avsätts 1,3 milj. kr. under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor. Innevarande budgetår finns sammanlagt 2,5 milj. kr. avsatta för tekniska eller organisatoriska stödåtgärder för handikappade elever i gymnasieskolan.

Enligt motion 1980/81: 1676 (yrkande 1) behövs det fortfarande under grund- och gymnasieskolanslagen särskilda medel reserverade för vissa handikappåtgärder av det slag som hittills funnits. Med den motiveringen föreslås att nuvarande specialdestinerade bidrag till personell assistans i grundskolan och motsvarande anslagspost under gymnasieskolanslaget skall finnas kvar. I motion 1980/81: 1090 (yrkande 2) yrkas att ett specialdestinerat stöd till personell assistans åt handikappade elever i grundskolan även fortsättningsvis utgår. Det nuvarande systemet, som innebär att kommunerna får en ersättning som är schablonmässigt beräknad, bör emellertid ersättas av ett system där kommunerna får ersättning för sina faktiska kostnader. Slutligen bör enligt motion 1980/81: 974 den nuvarande anslagsposten till tekniska eller organisatoriska stödåtgärder under gymnasieskolanslaget finnas kvar i avvaktan på resultatet av integrationsutredningens arbete.

Enligt utskottets mening bör i fortsättningen stödet till personell assistans i grundskolan och – med nyss nämnt undantag för verksamheterna vid Skärholmens gymnasium i Stockholm och gymnasieskolan i Örebro – stödet till tekniska eller organisatoriska stödåtgärder åt handikappade ele-

ver i gymnasieskolan utgå som en del av en generell resurs på sådant sätt som föreslås i budgetpropositionen. Utskottet förutsätter att skolstyrelserna och berörda skolledningar vid fördelningen av den nya resurs som kommunerna erhåller till sitt skolväsende som grundläggande utgångspunkt måste ha att beakta jämväl handikappade elevers behov av särskilda insatser.

Med hänvisning till vad som här har anförts föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81: 1090 yrkande 2 i denna del och 1980/81: 1676 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i propositionen om statsbidrag till personell assistans för handikappade elever i grundskolan. Riksdagen bör vidare med avslag på motionerna 1980/81: 974 i denna del och 1980/81: 1676 yrkande 1 i denna del godkänna vad som förordats i propositionen rörande statsbidrag för tekniska stödåtgärder m. m. åt handikappade elever vid gymnasieskolor.

I budgetpropositionen under det nya anslaget till *särskilda åtgärder på skolområdet* behandlar föredraganden frågan om vilka faktorer som kan ligga till grund för en bedömning av skolsituationen i en kommun när medlen skall fördelas. Såsom sådana faktorer anges bl. a. andel elever som inte fortsätter i gymnasieskolan efter genomgången grundskola, andel undervisning som utförs av obehöriga lärarvikarier, andel elever i grund- och gymnasieskolan med olika former av handikapp och antalet fosterhemsplacerade elever som kommer från andra kommuner. Även mer generella faktorer, som kan ge en bild av den sociala miljö som skolan har att verka i, bör beaktas av länskolnämnderna. Enligt föredraganden bör minst en tredjedel av den nya resursen användas för undervisningsinsatser. Föredraganden menar vidare att det inte finns anledning att binda viss del av resursen till användning inom endera av grund- och gymnasieskolan.

Frågor rörande det nya anslaget behandlas i motion 1980/81: 1676 (yrkandena 7 och 10). I syfte att öka personalen i det direkta skolarbetet föreslås att anslaget tillförs 40 milj. kr. utöver regeringens förslag. Användningen av resurserna bör enligt motionärerna inriktas på att ge ytterligare hjälp och stimulans åt svaga elever. I förebyggande syfte bör resurserna styras mot låg- och mellanstadierna. Motionärerna vill vidare peka på de utpräglade problem som finns i och i anslutning till storstäderna och främst nybyggda stadsdelar i vissa andra kommuner. Mot bakgrund härav föreslås att skolöverstyrelsen (SÖ) fördelar resursen mellan länen med riktpunkten att Stockholms län erhåller 0,08 veckotimmar per elev, Malmöhus och Göteborgs och Bohus län 0,07 samt övriga län 0,03. Fördelningen mellan undervisningsinsatser och andra insatser bör – menar motionärerna – vara ca två tredjedelar för undervisning och ca en tredjedel till andra insatser.

Utskottet har inget att erinra mot vad som anförs i budgetpropositionen under anslaget till särskilda åtgärder på skolområdet. De faktorer som

föreslås ligga till grund för länsskolnämndernas fördelning av den nya resursen och de kriterier efter vilka medlen skall fördelas mellan kommunerna finner utskottet vara ändamålsenliga. Utskottet har heller ingenting att erinra mot vare sig den i propositionen föreslagna proportionella fördelningen av anslaget mellan länsskolnämnderna eller den andel som i propositionen föreslås användas för undervisningsinsatser. De principer för fördelning av anslaget som föreslås i motion 1980/81: 1676 bör enligt utskottet i stor utsträckning kunna rymmas inom de riktlinjer för fördelningen av den nya resursen som föreslås i budgetpropositionen. Med hänvisning till vad utskottet här har anfört föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 1676 yrkande 7 godkänner det system för tilldelning och användning av resurs för särskilda åtgärder på skolområdet som förordats i budgetpropositionen.

Av statsfinansiella skäl avstyrker utskottet förslaget i motion 1980/81: 1676 yrkande 10 om en ökning av det nya anslaget med 40 milj. kr. utöver regeringens förslag och föreslår att riksdagen till Särskilda åtgärder på skolområdet för budgetåret 1981/82 anvisar ett anslag av 200 139 000 kr.

I budgetpropositionen föreslås *grundskolanslaget* föras upp med 12 021 000 000 kr.

Utskottet har i det föregående tillstyrkt att medel motsvarande den nuvarande länsskolnämndsresursen förs över från grundskolanslaget till det nya anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet. Vidare har utskottet instämt i förslaget att de transfereringar från staten till kommunerna som sker fr. o. m. den 1 juli 1981 och som avser bidrag för grundskolan m. m. reduceras med två procent och att merparten av en fjärdedel av den tvåprocentiga statliga besparingen inom grundskolan förs över till anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet. Utskottet tar nu upp övriga frågor som rör grundskolanslagets storlek och vilka behandlas i motionerna 1980/81: 1676 och 1980/81: 1317.

I motion 1980/81: 1676 (yrkande 4) begärs 4 milj. kr. för kursverksamhet inom det teknisk-naturvetenskapliga området i anslutning till grundskolan. Kursverksamheten skall vara avsedd för flickor som skall söka till gymnasieskolan och äga rum i första hand på ferietid, alternativt på lämplig tid under vårterminen i årskurs 9.

Enligt utskottets mening är det synnerligen angeläget att i god tid före elevernas val av studieväg i gymnasieskolan intressera flickor för fortsatta studier inom det teknisk-naturvetenskapliga området. Detta kan ske på samtliga stadier i grundskolan vid undervisningen inom de naturorienterande ämnena, vid arbetslivsorienteringen och i studie- och yrkesorienteringen. Utskottet förutsätter att arbetet i grundskolan bedrivs på det sättet. Utskottet vill också peka på att den i motion 1980/81: 1676 föreslagna kursen under vårterminen i årskurs 9 eller under ferietid skulle i tiden komma för sent, eftersom elevernas val av studieväg i gymnasieskolan som regel sker redan under höstterminen i årskurs 9. Med hänvisning till

det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1676 yrkande 4.

Motion 1980/81: 1317 (yrkande 8) innehåller ett besparingsförslag av innebörd att medel för nästa budgetår ej skall tas upp under grundskolanslaget till verksamheten vid de estniska skolorna, Kristofferskolan och Hillelskolan.

Utskottet behandlade under hösten 1980 ett liknande yrkande och erinrade då om att föreslagen besparing är svår att uppskatta och att det möjligen inte är fråga om någon besparing, eftersom vid eventuell avveckling av skolorna elever där kan komma att få föras över till det allmänna skolväsendet och där föranleda kostnader för stat och kommun. Utskottet föreslår med hänvisning härtill att riksdagen avslår motion 1980/81: 1317 yrkande 8.

I motion 1980/81: 1317 (yrkande 9) föreslås att riksdagen till Bidrag till driften av grundskolor m.m. anvisar ytterligare 178,2 milj. kr. utöver regeringens förslag. Enligt motion 1980/81: 1676 (yrkande 11) bör riksdagen till samma anslag för nästa budgetår anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 191 milj. kr. förhöjt anslag.

När det gäller verksamheten i grundskolan under nästa budgetår föreslår utskottet med hänvisning till sina ställningstaganden i det föregående att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81: 1090 yrkande 2 i denna del, 1980/81: 1317 yrkande 9 och 1980/81: 1676 yrkande 11 anvisar ett förslagsanslag av 12 021 000 000 kr. till Bidrag till driften av grundskolor m.m.

Utskottet behandlar i det följande *gymnasieskolanslaget* som i budgetpropositionen föreslås föras upp med 3 584 000 000 kr.

I budgetpropositionen har föredragande statsrådet beaktat behovet av resurser för att anordna två klasser av tvåårig specialkurs för yrkesutbildning av dansare i Stockholm. Utöver kostnader för lärarlöner beräknas ett verksamhetsstöd om 885 000 kr.

Enligt motion 1980/81: 553 bör verksamhetsbidraget till dansarutbildning i Stockholm reduceras med 400 000 kr., vilka medel bör tillföras Åre kommun till förhyrande av lokaler för turishotellutbildning. I motion 1980/81: 1712 begärs att riksdagen inom ramen för gymnasieskolanslaget anvisar 100 000 kr. resp. 500 000 kr. till förhyrande av lokaler för turishotellutbildning i Härjedalens resp. Åre kommuner.

Riksdagen har beslutat att avveckla statsbidraget till förhyrande av skollokaler (prop. 1979/80: 90, bil. 3, FiU 1979/80: 25, rskr 1979/80: 287). I stället för specialdestinerade bidrag avses vissa kommuner med särskilda behov kunna erhålla dels ordinarie skatteutjämningsbidrag, dels extra skatteutjämningsbidrag efter särskild ansökan hos regeringen. Vid prövning av extra skatteutjämningsbidrag skall särskilt effekter av slopade specialdestinerade bidrag beaktas.

Avsikten med förslaget verksamhetsstöd är att den yrkesdansarutbildning som f.n. bedrivs i statlig regi skall kunna föras över till kommunalt

huvudmannaskap. Trots detta stöd får, enligt vad utskottet inhämtat, kommunen inte full täckning för sina utgifter för utbildningen. Med hänvisning till vad som anförts föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1980/81: 553 och 1980/81: 1712.

Till stödundervisning i svenska för invandrarelever i gymnasieskolan utgår fr. o. m. innevarande läsår ett schabloniserat statsbidrag med 0,85 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår. För hemspråksundervisning och studiehandledning på hemspråk utgår för samma elever 0,75 lärarveckotimmar per deltagande elev och läsår.

Nyssnämnda schabloniserade bidrag per deltagande elev och läsår föreslås i motion 1980/81: 1316 (yrkandena 1, 2 och 3) höjda till 1 lärarveckotimme, vilket beräknas föranleda en merkostnad av 2 milj. kr.

Utskottet föreslår att riksdagen av statsfinansiella skäl avslår motion 1980/81: 1316 yrkandena 1 och 2.

I yrkande 6 i motion 1980/81: 1676 föreslås att 10 milj. kr. ställs till SÖ:s förfogande under anslaget till bidrag till driften av gymnasieskolor för ett lokalt utvecklingsarbete med utbildningsprogram för de ungdomar under 18 år som ger skolan mycket stora svårigheter när det gäller uppföljande studie- och yrkesorientering efter grundskolans slut.

Utskottet, som erinrar om att riksdagen så sent som våren 1980 fattade beslut om särskilda introduktionsprogram för utbildning och att denna flexibla resurs för studie- och yrkesorientering motsvarar ett belopp av ungefär 15 milj. kr., avstyrker motion 1980/81: 1676 yrkande 6.

I motion 1980/81: 1317 (yrkande 10) föreslås att riksdagen till bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar 79,8 milj. kr. utöver regeringens förslag. Enligt motion 1980/81: 1676 (yrkande 12) bör riksdagen till samma anslag för nästa budgetår anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 63 milj. kr. förhöjt anslag.

Utskottet föreslår med hänvisning till sina ställningstaganden i det föregående att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81: 974 i denna del, 1980/81: 1316 yrkande 3, 1980/81: 1317 yrkande 10 och 1980/81: 1676 yrkande 12 anvisar ett förslagsanslag av 3 584 000 000 kr. till Bidrag till driften av gymnasieskolor.

Utskottet behandlar i detta sammanhang även *anslaget Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning*.

Bl. a. mot bakgrund av de beslut som fattats med anledning av propositionen om åtgärder för att främja ungdomars utbildning i gymnasieskolan m. m. (prop. 1979/80: 145, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363) föreslår föredragande statsrådet att statsbidraget till företagsskolor upphör såvitt avser tiden fr. o. m. den 1 juli 1981. Hon erinrar om att de nämnda besluten innebär en ökning av företagens medverkan i utbildning inom gymnasieskolans ram. Regeringen föreslår att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats om statsbidraget till företagsskolor.

Utskottet vill med anledning härav anföra följande.

F. n. utgår statsbidrag till företagsskolor enligt bestämmelser i förordningen (1971: 342) om enskilda yrkesskolor. För varje klass av heltidskurs utgår för varje helt läsår statsbidrag med högst 32 200 kr. Statliga medel för företags och institutioners medverkan i utbildning bör enligt utskottets mening i framtiden utgå i form av sådana statsbidrag som kommun har rätt till för inbyggd utbildning och lärlingsutbildning. Härav följer bl. a. att all statsbidragsberättigad gymnasial utbildning som förläggs till företag eller institution inordnas i kommunens totala planering av gymnasieskolan. Kontakterna mellan kommunen och de berörda företagen och institutionerna ökas.

För att undvika eventuella problem som kan uppstå genom att de nuvarande bidragen i sin helhet avvecklas från en viss tidpunkt anser emellertid utskottet att det är rimligt att utbildning för elevgrupp som redan intagits vid företagsskola till vilken statsbidrag nu utgår får slutföras med bibehållet statsbidrag enligt de nuvarande reglerna, om företagsskolan så önskar.

Med hänvisning till vad utskottet här har anfört och med anledning av vad som förordats i budgetpropositionen om statsbidraget till företagsskolor föreslår utskottet att statsbidrag till företagsskolor fr. o. m. den 1 juli 1981 endast får avse sådan utbildning som elever påbörjat före den 1 juli 1981. Medel för detta ändamål skall tas ur förslagsanslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet förordat om statsbidraget till företagsskolor.

Utskottet vill i sammanhanget erinra om att utbildning som påbörjats enligt reglerna för företagsskola kan fullföljas enligt de nya bestämmelserna för lärlingsutbildning.

Mot regeringens förslag i övrigt under förevarande anslag har utskottet inget att erinra utan föreslår att riksdagen till Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning anvisar ett reservationsanslag av 21 752 000 kr.

2 Vissa gymnasieskolfrågor

Dimensionering av gymnasieskolan m. m.

Utskottet behandlar i det följande dimensioneringen av de olika studievägarna i gymnasieskolan.

Regeringen har på grundval av riksdagens beslut föregående år (UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363) föreskrivit att SÖ:s tilldelning till kommunerna av antal elevplatser i intagningsklasser på minst ettåriga studievägar inom gymnasieskolans direkt grundskoleanknutna del skall ske inom en ram om 133 950 elevplatser läsåret 1980/81. Antalet 16-åringar budgetåret 1981/82 beräknas vara oförändrat jämfört med budgetåret 1980/81. Mot bakgrund härav och med tanke på att gymnasieskolan skall kunna ta emot

äldre sökande i samma utsträckning som hittills föreslås i budgetpropositionen sammanlagt 133 950 intagningsplatser på de minst ettåriga studievägarna inom gymnasieskolans direkt grundskoleanknutna del (stora ramen). Häre ingår 3 000 årselevplatser avsedda för lärlingsutbildning.

Inom den stora ramen föreslås intagningen till de minst treåriga linjerna omfatta 39 000 årselevplatser, de tvååriga teoretiska linjerna 17 200 årselevplatser samt de utpräglat yrkesinriktade linjerna och specialkurserna 67 750 årselevplatser. Till de sistnämnda kommer dels 3 000 platser för lärlingsutbildning, dels ytterligare 7 000 platser, vilka även kan utnyttjas för lärlingsutbildning.

För specialkurser som är kortare än ett år eller som kräver tidigare gymnasial utbildning eller viss ålder för tillträde (lilla ramen) räknar statsrådet med 32 830 årselevplatser för budgetåret 1981/82. Av dessa föreslås 1 000 årselevplatser avse kurser för invandran.

SÖ föreslås kunna göra en viss omfördelning av platserna dels mellan studievägarna inom varje ram, dels mellan ramarna. SÖ:s omfördelning av elevplatserna inom stora ramen får dock – menar statsrådet – inte medföra att antalet elevplatser på de teoretiska studievägarna ökas i förhållande till vad som föreslagits om dessa studievägars totala dimensionering, såvida inte utökningen hänförs till naturvetenskaplig och teknisk linje. En ökning därutöver bör, om det visar sig nödvändigt, kunna beslutas av regeringen.

Skolans ambition bör vara att bereda alla ungdomar som slutar grundskolan möjlighet till fortsatt utbildning inom gymnasieskolan. På denna utbildnings kvalitet får enligt utskottet inte göras avkall. För de ungdomar som inte är studiemotiverade eller av olika skäl har svårt att finna sig till rätta i den traditionella skolmiljön bör skolans strävan vara att göra den reguljära utbildningen attraktiv, inte minst genom så stor anknytning som möjligt till arbetslivet. Detta sker främst med hjälp av praktik, arbetslivsorientering, anordnande av inbyggd utbildning och lärlingsutbildning.

Fr. o. m. budgetåret 1977/78 har genom särskilda beslut av regeringen anordnats bl. a. korta yrkesinriktade kurser och specialkursen Studievägar och arbetsliv, orienteringskurs. Utbildningen ligger utanför de reguljära linjerna och specialkurserna. Den ger ingen behörighet men organiseras inom gymnasieskolans ram.

I proposition 1979/80: 145 anmäldes att behovet av att anordna s. k. korta yrkesinriktade kurser och specialkursen Studievägar och arbetsliv, orienteringskurs, skulle komma att upphöra inom något år genom de nya introduktionsåtgärder (introduktionsprogram för utbildning och yrkesintroduktion) som föreslogs i propositionen. Riksdagen hade inte något att erinra häremot (UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363). I årets budgetproposition föreslås att kurserna i princip ej anordnas fr. o. m. läsåret 1981/82. I den mån man på grund av lokala särskilda omständigheter bedömer att det föreligger ett starkt behov av yrkesinriktad kurs, kan den anordnas inom

utrymmet för gymnasieskolans s. k. lilla ram. Denna ram fördelas av SÖ på kommunerna.

I motion 1980/81: 1278 (yrkandena 2 och 3) föreslås att det skall göras en samlad utvärdering av de korta yrkesinriktade kurserna och att kurserna bör få anordnas inom lilla ramen i avvaktan på denna utvärdering.

Dessa korta yrkesinriktade kurser har varit behäftade med vissa svagheter, men har i en del kommuner kunnat utgöra ett komplement till utbildningsutbudet. Utskottet uppfattar föredragande statsrådet så att man även under nästa budgetår kan anordna sådana kurser inom utrymmet för gymnasieskolans s. k. lilla ram, om särskilda lokala omständigheter motiverar det. När SÖ prövar frågan om behovet av att anordna kort yrkesinriktad kurs, bör enligt utskottets mening särskild hänsyn tas till länskolnämnds bedömning av behovet.

Erfarenheter av kortkursverksamheten finns redovisade av SÖ i skrivelse den 1 oktober 1980 till regeringen. SÖ skall också till regeringen redovisa erfarenheterna av introduktionsprogrammen och yrkesintroduktionen senast före årsskiftet 1981-1982. Det är enligt utskottets mening naturligt att man gör en samlad bedömning av de korta yrkesinriktade kurserna, introduktionsprogrammen och yrkesintroduktionen. Härefter bör ytterligare överväganden ske beträffande de ifrågavarande verksamheterna.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 1278 yrkandena 2 och 3 godkänner vad som förordats i propositionen om s. k. korta yrkesinriktade kurser och specialkursen Studievägar och arbetsliv, orienteringskurs.

Utanför den lilla ramen skall enligt budgetpropositionen introduktionsprogram om högst fyra veckor kunna anordnas inom en särskild ram om 1 000 årselevplatser, dvs. för ungefär 10 000 elever. För försöksverksamheten med yrkesintroduktion beräknar statsrådet medel för 5 000 årselevplatser.

Utskottet har inte något att erinra mot budgetpropositionens förslag beträffande dimensioneringen av gymnasieskolan med därtill knuten verksamhet och dimensioneringen av de olika sektorerna inom gymnasieskolans stora ram. Utskottet anser därför att riksdagen bör godkänna vad som i propositionen har förordats om ramar för antalet elevplatser i gymnasieskolan med därtill knuten verksamhet samt bemyndiga regeringen att — i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar — medge att det sammanlagda antalet elevplatser inom stora och lilla ramen överskrids och att elevplatser för introduktionsprogram inrättas utöver ramen för sådana program.

I detta sammanhang vill utskottet också beröra sambandet mellan gymnasieskolans dimensionering och högskolan. Det kan bli svårt att erbjuda alla elever som önskar det högskoleutbildning. Enligt utskottets mening är det angeläget att dessa ungdomar, i synnerhet de som inom kort lämnar gymnasieskolans teoretiska linjer, erbjuds en utbildning som underlättar deras inträde på arbetsmarknaden. Sådan utbildning bör vara klart yrkes-

inriktad och bör kunna anordnas som högre specialkurser inom gymnasieskolan i enlighet med vad som föreslås i budgetpropositionen (s. 233). Åtgärder av här föreslagen art bör, som också framgår av propositionen, kunna vidtas utan att gymnasieskolans totala dimensionering ökas.

Inbyggd utbildning, lärlingsutbildning och yrkesintroduktion

Den inbyggda utbildningen regleras genom bestämmelser i 8 kap. 13–13 d §§ skolförordningen. Bestämmelserna innebär att undervisning i arbetsteknik och annan undervisning med samma syfte får förläggas helt eller delvis till arbetsställe utanför gymnasieskolan. När undervisningen förläggs till företag eller institution utanför skolan, tillhandahåller företaget eller institutionen lärare, lokaler och utrustning. Utbildningen anordnas enligt centralt fastställd kursplan för ämnet i fråga och samplaneras mellan skola och berörda företag eller institutioner. Antalet ungdomar som yrkesutbildas på viss studieväg fastställs genom organisationsbeslut. Eleverna antas till utbildningen av intagningsnämnd.

Skolstyrelsen och den lokala skolledningen skall utöva tillsyn över den inbyggda utbildningen (8 kap. 13 d § skolförordningen). I frågor som rör utbildningens anknytning till arbetslivet och den gymnasiala utbildningens yrkesinriktning skall skolstyrelsen biträdas av ett planeringsråd och av ett eller flera lokala yrkesråd (16 a och 17 §§ skollagen). SÖ har utfärdat föreskrifter och anvisningar (SÖ-FS 1978:235) för planeringsrådets och yrkesrådets verksamhet. Särskilt statsbidrag till tillsyns- och uppföljningsuppgifter utgår med upp till 10 % av lönekostnadsdelen av statsbidraget till inbyggd utbildning (jfr UbU 1979/80: 34 s. 10).

Riksdagen beslöt våren 1980 att försöksverksamhet med ny *lärlingsutbildning* skall anordnas och administreras under i princip samma villkor som den inbyggda utbildningen (prop. 1979/80: 100, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363). Försöksverksamheten regleras genom förordning (1980: 533) om försöksverksamhet med gymnasial lärlingsutbildning. Lärlingsutbildningen avser utbildning för lågfrekventa yrken (jfr prop. 1979/80: 145 s. 24, 21 § i förordningen).

Gymnasial lärlingsutbildning innebär att den som är anställd hos ett företag även är elev i gymnasieskolan. Företaget eller institutionen åtar sig att ge den anställda yrkesutbildning enligt kursplan som skolstyrelsen fastställer efter samråd med företaget eller institutionen. Elever antas till utbildning av skolstyrelsen. Oberoende av att anställningen består kan skolstyrelsen förklara att lärlingsutbildningen skall upphöra, om eleven missköter sig eller företaget inte fullgör sitt åtagande i fråga om utbildning. Skolstyrelsen handlägger alla angelägenheter som rör den gymnasiala lärlingsutbildningen. Planeringsrådet skall biträda skolstyrelsen och därvid yttra sig till skolstyrelsen i varje viktigare fråga.

Riksdagen beslöt våren 1980 att försöksverksamhet med *yrkesintroduk-*

tion om högst 40 veckor skall anordnas för ungdomar i åldern 16–17 år som saknar sysselsättning. Yrkesintroduktionen skall ge en så långt möjligt individuell utformning och syfta till att ge erfarenheter och meriter för anställning (prop. 1979/80: 145, UbU 1979/80: 34 s. 14 och s. 21, rskr 1979/80: 363). Yrkesintroduktionen regleras i förordningen (1980: 534) om försöksverksamhet med introduktionsprogram och yrkesintroduktion knutna till gymnasieskolan. Skolstyrelsen skall handha alla angelägenheter som rör yrkesintroduktionen, och planeringsrådet skall biträda styrelsen i frågor som rör verksamhetens anknytning till arbetslivet (2 § i förordningen). Vid yrkesintroduktion ställer företaget eller institutionen plats till förfogande efter överenskommelse mellan skolan och arbetsstället i varje särskilt fall (för viss individ). Avgörande för beslut om överenskommelse är att platsen kan antas erbjuda den stimulans, trygghet och erfarenhet som eleven behöver och yrkesintroduktionen syftar till. Andra omständigheter än behovet av ökat antal yrkesutbildade för viss sektor är således avgörande för om yrkesintroduktion skall anordnas. Elever i yrkesintroduktion antas av skolstyrelsen (7 § i förordningen). De som antas till yrkesintroduktionen kan inte vara anställda (1 § förordningen, jfr UbU 1979/80: 34 s. 20). Om elev i yrkesintroduktion missköter sig, får skolstyrelsen skilja eleven från introduktionen.

Enligt 4 § 2 kap. skolförordningen skall skolstyrelsen bedriva uppföljande studie- och yrkesorientering för att stödja ungdomar som inte har fyllt 18 år och som efter avslutad grundskola inte genomgår utbildning eller har arbete. Enligt nyssnämnda riksdagsbeslut år 1980 skall alla ungdomar efter grundskolan i första hand erbjudas utbildning. I de fall ungdomar inte vill eller av olika skäl inte kan gå vidare till fortsatt utbildning bör de ges arbete. När ingetdera är möjligt skall yrkesintroduktion om högst 40 veckor anordnas för ungdomarna. Yrkesintroduktion är alltså inte att betrakta som utbildning i konventionell bemärkelse. Utskottet vill med denna redovisning göra klart att avsikten med yrkesintroduktionen inte är att den skall ersätta den reguljära yrkesutbildningen i gymnasieskolan eller den gymnasiala lärlingsutbildningen.

Frågor om gymnasieskolans yrkesinriktade utbildning behandlas i motion 1980/81: 1278. Motionärerna säger sig inte kunna acceptera att utbildning förläggs till företag utan att berörd facklig organisation ges inflytande över denna och kräver därför *överenskommelse* om utbildningen mellan tre parter, nämligen skola, arbetsgivare och facklig organisation (yrkande 4). Vidare föreslås en *förändring av statsbidragssystemet* av innebörd att 10 % av lönekostnadsdelen av bidraget till inbyggd utbildning och lärlingsutbildning samt 20 % av verksamhetsbidraget till yrkesintroduktion avsätts för tillsyn och uppföljning m. m. (yrkande 5). I motionen understryks handledarens viktiga roll i företagsförlagd utbildning. Enligt motionärerna måste *handledarutbildning* anordnas (yrkande 6).

Det är skolstyrelsen som har ansvaret för den uppföljande studie- och

yrkesorienteringen med syfte att i första hand erbjuda ungdomarna utbildning samt att stödja de ungdomar som inte har fyllt 18 år och som efter avslutad grundskola inte genomgår utbildning eller har arbete. Som framgått av det föregående är det i kommuner med gymnasieskola skolstyrelsen som har det yttersta ansvaret för gymnasieskolans inbyggda utbildning och lärlingsutbildning samt för yrkesintroduktionen. Trepartsöverenskommelser av det slag som nämnts i motion 1980/81: 1278 har inte förutsatts i riksdagsbesluten år 1979 om uppföljande studie- och yrkesorientering (jfr prop. 1978/79: 180, UbU 1978/79: 45 och rskr 1978/79: 422) och år 1980 om åtgärder för att främja ungdomars utbildning i gymnasieskolan m. m. (1979/80: 145, UbU 1979/80: 34, rskr 1979/80: 363).

Kommuns överenskommelse med företag eller institution om medverkan vid utbildning och yrkesintroduktion innehåller ingen fråga där skolan förhandlar i traditionell mening med arbetsgivare och/eller arbetstagarpart. Denna organisatoriska förutsättning påverkas inte av om parterna för visst område tecknat avtal som reglerar elevens situation på arbetsstället. I frågor som rör skolans anknytning till arbetslivet skall skolstyrelsen biträddas av ett planeringsråd och när det gäller yrkesutbildning även av ett eller flera yrkesråd. I både planeringsråden och yrkesråden skall bl. a. arbetsgivare och arbetstagare vara företrädare. Riksdagen bör med hänvisning till det anförda avslå motion 1980/81: 1278 yrkande 4.

Nuvarande statsbidragssystem innebär att upp till 10% av lönekostnadsdelen av bidraget till inbyggd utbildning och lärlingsutbildning samt upp till 20% av bidraget till yrkesintroduktion får användas för planering, uppföljning och tillsyn samt i vad avser yrkesintroduktion även för skolläring. Motionärernas förslag att 10% resp. 20% av bidragen alltid skall användas till de angivna ändamålen begränsar nuvarande frihet att på det lokala planet besluta om hur bidragsandelen bäst används. Utskottet avstyrker därför motion 1980/81: 1278 yrkande 5.

Det är angeläget att de som i företagen har ansvaret för elevernas utbildning ges möjlighet till återkommande kontakter med skolans personal och kan ta del i den planeringsverksamhet som bedrivs i skolan. Frågan om medel till utbildning av handledare i inbyggd utbildning och yrkesintroduktion behandlas i budgetpropositionen (s. 263) under anslaget till bidrag till studie- och yrkesorientering m. m. För den kommunala vuxenutbildningen har gjorts en läroplan för handledare i företag. Utskottet förutsätter att behovet av utbildning och fortbildning av handledare uppmärksammas av såväl företag som skolstyrelser. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1278 yrkande 6.

I motion 1980/81: 1498 yrkas att riksdagen skall uttala att *den nuvarande företagsinriktade gymnasieutbildningen* slopas och att *den yrkesinriktade gymnasieutbildningen* ökas och ges i motionen angiven inriktning.

Utskottet erinrar om att skolstyrelsens strävan alltid skall vara att i

första hand bereda eleverna utbildning inom gymnasieskolan eller den gymnasiala lärlingsutbildningen. Yrkesintroduktionen är en åtgärd som skall tillgripas i sista hand sedan man gjort alla ansträngningar att intressera eleven för utbildning eller att skaffa eleven arbete. Med hänvisning härtill och till vad utskottet i det föregående redovisat beträffande inbyggd utbildning och lärlingsutbildning föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1498.

I motionerna 1980/81: 555, 1980/81: 1467 och 1980/81: 1706 hemställs om *komplettering av nuvarande bestämmelser* för lärlingsutbildning samt utvidgade möjligheter till individuell inbyggd utbildning inom hantverksyrken.

De nya reglerna för lärlingsutbildning tillämpas med början innevarande budgetår. Statsbidraget till lärlingsutbildning utgår med belopp som i princip svarar mot den kostnad som staten har för motsvarande utbildning på likartad studieväg i gymnasieskolan. De nya reglerna för inbyggd utbildning (8 kap. 13 § skolförordningen samt SÖ:s anvisningar) ökar möjligheterna till individuell inbyggd utbildning genom att skolstyrelsen kan besluta om den inbyggda utbildningens omfattning och även viss utökning av elevplatserna inom ramen för de i kommunen inrättade studievägarna. Tiden för erfarenheter av de nya reglerna är ännu kort. Riksdagen bör därför avslå motionerna 1980/81: 555, 1980/81: 1467 och 1980/81: 1706.

Med erinran om vad i budgetpropositionen anføres om en begränsning av de teoretiska studievägarna i gymnasieskolan och en omfördelning av utbildningsplatserna inom gymnasieskolan till förmån för kortare yrkesinriktade högre specialkurser (prop. 1980/81: 100 s. 232–233 och s. 314) föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 827, i vilken krävs *åtgärder för rekrytering av ungdomar till industrin*.

Nya utbildningar, försöksverksamhet m. m. inom gymnasieskolan

Försöksverksamheten med *kombination av gymnasieskolstudier och idrott* pågår f. n. inom en medgiven ram om 400 intagningsplatser per läsår. I budgetpropositionen föreslås att försöksverksamheten utökas till högst 500 intagningsplatser budgetåret 1981/82 med de ekonomiska villkor som nu gäller.

Verksamheten med kombination av gymnasieskolstudier och idrott behandlas i ett antal motioner. I motion 1980/81: 1703 föreslås en permanentning av friidrottsutbildningen vid gymnasieskolan i Haparanda. Fördelningen av platserna mellan pojkar och flickor i försöket tas upp i motion 1980/81: 738. Enligt motionärerna bör vid en utökning av antalet platser tillses att flickornas intressen blir bättre tillgodosedda. En omfördelning av resurserna för försöksverksamheten bör enligt motion 1980/81: 981 ske på så sätt att även folkhögskolorna får en skälig del av den ökning som föreslås för nästa budgetår.

Utskottet instämmer i föredragande statsrådets förslag att försöksverksamheten med kombination av gymnasieskolstudier och idrott inte görs reguljär. Vad gäller andelen flickor av eleverna som deltar i försöket förutsätter utskottet att SÖ och Riksidrottsförbundet noga följer utvecklingen. En alltför stor dominans av pojkar i försöksverksamheten skulle enligt utskottets uppfattning till en del kunna förhindras genom ökat utrymme för idrottsgrenar vilka mest utövas av flickor. Den föreslagna utvidgningen av försöksverksamheten beräknas för budgetåret 1981/82 medföra en ökning med 131 400 kr. av de extra kostnader som är förknippade med försöket. Utskottet anser att resursen i sin helhet skall avse gymnasieskolan. Utskottet erinrar om att folkhögskolorna enligt gällande bestämmelser inom ramen för sin reguljära verksamhet kan anordna undervisning kombinerad med idrott. Med hänvisning till vad som här har anförts bör motionerna 1980/81: 1703, 1980/81: 738 och 1980/81: 981 avslås av riksdagen.

I gymnasieskolan i Nybro anordnas särskild *utbildning* som är *inriktad på den manuella glastillverkningen* vid den s. k. glasskolan. Förutom kurser om en termin och kortare orienteringskurser ges en tvåårig specialkurs i manuell glastillverkning. Denna är i årskurs 2 delad i en gren för hyttarbete och en gren för glasslipning. Undervisningen i årskurs 2 bedrivs som inbyggd utbildning. Skolan rekryterar elever från hela riket. Även elever från utlandet deltar i de utbildningar som skolan ger.

I motion 1980/81: 1321 redovisas att bara en liten del av eleverna vid glasskolan kommer från Nybro. Med anledning härav ifrågasätts den nuvarande kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Motionärerna föreslår en översyn av statsbidraget till skolan. Den manuella glasindustrins utbildningsfrågor behandlas också i motion 1980/81: 1945 (yrkande 5), i vilken föreslås att en översyn görs av utbildningen inom den manuella glasindustrin.

Det är två skilda frågor som de båda motionerna aktualiserar beträffande ifrågavarande utbildning, nämligen utformningen av statsbidraget och utbildningens organisation.

Enligt utbildningsutskottets uppfattning spelar utbildningsfrågorna en viktig roll för en vidareutveckling av den manuella glasindustrin, både i konstnärligt, hantverksmässigt och tekniskt avseende. Även för rekryteringen till branschen har formerna för anordnandet av utbildning stor betydelse. Med hänvisning till vad som anförts anser utskottet att riksdagen hos regeringen bör begära en samlad översyn av de frågor som rör utbildningen för den manuella glasindustrin varvid även frågan om utbildningen skall anordnas i gymnasieskolan och/eller högskolan bör behandlas. Riksdagen bör med anledning av motionerna 1980/81: 1321 och 1980/81: 1945 yrkande 5 som sin mening ge denna uppfattning till känna för regeringen.

Transportteknisk utbildning behandlas i motionerna 1980/81:552 och 1980/81: 1691. Motionärerna stryker under transportnäringens stora betydelse för vårt samhälle. De påpekar bl. a. att näringslivet är beroende av en väl fungerande varudistribution. För att transportnäringen skall kunna fylla sin uppgift krävs tillgång på väl utbildad personal. Enligt motion 1980/81: 1691 finns uttalade önskemål om transportinriktad utbildning inom det gymnasiala merkantila blocket. I båda motionerna begärs att en treårig gymnasieskolutbildning inom transportområdet kommer till stånd. Försöksverksamhet med sådan utbildning bör enligt motion 1980/81:552 förläggas till Göteborgsregionen.

Regeringen föreskrev i förordning den 9 juni 1977 om försöksverksamhet med transportteknisk utbildning (publicerad i SÖ-FS 1977: 19) att inom gymnasieskolan fick såsom försök anordnas tvåårig transportteknisk utbildning med början läsåret 1977/78. Utbildningen skulle anordnas inom ramen för tvåårig fordonsteknisk linje, varvid undervisning i årskurs 2 skulle anordnas i form av en transportteknisk gren. Enligt vad utbildningsutskottet har erfarit omfattar försöket innevarande läsår tolv klasser (192 platser), varav fyra klasser (64 platser) förlagts till Göteborgs och Bohus län. I gymnasieskolan finns också en ettårig högre specialkurs i transportledning samt specialkurser med inriktning mot speditjonsverksamhet.

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att utbildningsutbudet i samhället svarar mot behoven på arbetsmarknaden. Det ankommer på SÖ att ta de nödvändiga initiativen. Utskottet förutsätter också att de myndigheter och organisationer – även lokala sådana – som har intresse av att viss utbildning anordnas tar kontakt med utbildningsanordnarna i syfte att få till stånd utbildningen. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1980/81:552 och 1980/81: 1691.

I motion 1980/81: 1715 krävs ett samlat åtgärdsprogram för att förbättra rekryteringen till livsmedelsindustrin. En förstahandsåtgärd för detta är enligt motionärerna att bygga ut *den livsmedelstekniska utbildningen* i gymnasieskolan. Det nuvarande årliga tillskottet av grundutbildad arbetskraft motsvarar bara en del av det årliga rekryteringsbehovet. Vidare krävs ett förbättrat stöd till läromedelsproduktion för den livsmedelstekniska utbildningen. Inom branschen bör också ges större möjligheter till vidareutbildning.

Livsmedelsbranschernas yrkesnämnd framförde hösten 1973 till SÖ önskemål om en översyn av den livsmedelstekniska linjen i syfte att på linjen bereda utrymme för utbildning för mejeri-, bryggeri-, konserv- och chokladindustrin. Vid den aktuella tidpunkten omfattade linjen – förutom grenar för serveringsteknik, storhushåll och restaurang – gren för bageri och konditori samt gren för charkuteri. Som resultat av det omfattande revideringsarbete som ägde rum därefter har den livsmedelstekniska linjen utformats så flexibelt att det är möjligt att göra en lokal anpassning av utbildningen till de delbranscher inom livsmedelsindustrin som finns på

skilda orter. Sålunda förekommer fr.o.m. läsåret 1979/80 på den nya grenen för livsmedelsproduktion en variant för livsmedelsprocessindustrin inom vilken finns möjlighet till utbildningar med inriktning mot mejeri-, bryggeri-, konserv-, bageri- och chokladindustrin.

Enligt vad utskottet erfarit har SÖ i samråd med Livsmedelsbranschernas yrkesnämnd påbörjat en översyn av de specialkurser som ligger nära linjens gren för livsmedelsproduktion.

Utskottet har inhämtat att SÖ för läsåret 1981/82 har beslutat om 1648 intagningsplatser på de livsmedelstekniska direkt grundskolanknutna studievägarna, varav 344 avser gren för livsmedelsproduktion. Lärlingsutbildning förekommer vid mindre företag, företrädesvis på orter där linjeutbildning inom området inte finns. Enligt SÖ:s uppfattning bör utbildningskapaciteten på de berörda studievägarna ökas ytterligare. SÖ fattar emellertid beslut om gymnasieskolans organisation endast efter framställning från skolhuvudmännen. Utskottet vill i detta sammanhang poängtera möjligheten att göra lokal skolmyndighet uppmärksam på utbildningsbehov som föreligger på orten.

När det gäller läromedelssituationen för de nu ifrågavarande utbildningarna har utskottet erfarit att SÖ hos statens institut för läromedelsinformation har påtalat behovet av ökat ekonomiskt stöd för den läromedelsproduktion som initierats av Livsmedelsbranschernas yrkesnämnd. Likaså har utskottet erfarit att behovet av vidareutbildning för anställda inom livsmedelsbranschen har tagits upp i samband med den nyss nämnda översynen av specialkurserna.

Med hänvisning till den gjorda redovisningen hemställer utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1715.

I motionerna 1980/81: 742, 1980/81: 748 (yrkandena 1–2) och 1980/81: 972 föreslås att *skogsskötsel införs som en reguljär del av utbildningen i jordbruk*. Som skäl till förslaget anförs att de flesta lantbruksföretagen i landet är sådana att jordbruk och skogsbruk kombineras. Gymnasieskolans nuvarande jordbruksutbildning är, menar motionärerna, alltför ensidigt inriktad på jordbruk och motsvarar inte jordbruksnäringens struktur. I motion 1980/81: 748 (yrkande 3) föreslås att fortbildning anordnas för lantbrukslärare i det kombinerade företags planering och skötsel.

Utskottet finner i likhet med vad som anförts i motionerna att det är angeläget att jordbruksutbildningen motsvarar de behov som jordbruksnäringen har i dag. Utskottet har erfarit från SÖ att det inom ramen för de tim- och kursplaner som gäller för jordbruksutbildningen ges möjlighet att föra in undervisningsmoment som är värdefulla och angelägna för de företagare inom lantbruk som driver jordbruk kombinerat med skogsbruk. Vidare utnyttjas i drygt hälften av klasserna inom jordbrukslinjen möjligheten att studera ämnet skog inom ramen för fritt tillval.

Mot bakgrund av att gymnasieutredningen (U 1976: 10) innevarande år väntas lägga fram ett principbetänkande om den framtida gymnasiala ut-

bildningen är utskottet inte nu berett att tillstyrka de föreslagna förändringarna inom jordbruksutbildningen. Innan klarhet nåtts beträffande utformningen av den framtida gymnasiala jordbruksutbildningen bör inte större förändringar vidtas i fortbildningen av lantbrukslärare. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1980/81: 742, 1980/81: 748 och 1980/81: 972.

Motion 1980/81: 1303 om anpassning av gymnasieskolans *terminsindelning* efter utbildningen vid bl. a. jordbruks-, skogsbruks- och trädgårdsskolor samt om återinförande av en *kurs om 20 veckor inom lantbruksutbildningen* bör avslås av riksdagen med hänvisning till vad utskottet anförde i samma ärenden hösten 1980 (UbU 1980/81: 6 s. 4).

Enligt motion 1980/81: 1483 bör *utbildning i företagsfrågor* finnas med i utbildningen på olika stadier i utbildningssystemet.

Inom den kommunala vuxenutbildningen finns kurser bl. a. inom de ekonomiska och administrativa områdena som syftar till att ge kunskaper och färdigheter för att driva mindre företag. Utbildning för bl. a. blivande företagare ges av den enhet vid statens industriverk som från den 1 juli 1981 övergår till Stiftelsen institutet för företagsutveckling (SIFU).

I oktober månad 1980 uppdrogs åt en särskild sakkunnig att inom industridepartementet biträda med vissa frågor om särskild utbildning i egenföretagande på olika stadier i utbildningssystemet.

Med hänvisning till vad som redovisats i ärendet föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1483.

Med hänvisning till att riksdagen inte brukar ta ställning till lokalisering av enstaka klasser av linjer och specialkurser men väl till den totala dimensioneringen av gymnasieskolans linje- och specialkursorganisation föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1704, i vilken begärs att riksdagen uttalar sig för att en *musiklinje* inrättas i Boden.

På samma grund föreslås avslag på motionerna 1980/81: 741 och 1980/81: 1707 om anordnande av tvåårig *specialkurs i plastteknik* i Tingsryd.

Som framgår av budgetpropositionen (s. 316) avvaktar regeringen förslag från SÖ om *grundutbildning av ambulanspersonal*, innan den är beredd att förorda en ny utbildning för denna personal. Med hänvisning härtill bör riksdagen avslå motion 1979/80: 1292 om utbildning av ambulanspersonal.

Frågor om *utbildning för invandrarungdom* (introduktionskurser och undervisning i engelska) har utskottet behandlat utförligt tidigare under detta riksmöte (UbU 1980/81: 8 s. 5–7, rskr 1980/81: 35). Med hänvisning till vad utskottet därvid anförte bör riksdagen avslå motion 1980/81: 1316 yrkandena 6 och 7.

Motion 1980/81: 1316 yrkande 4 om stödundervisning i svenska motsvarar yrkande 4 i motion 1979/80: 525, som utskottet så sent som hösten 1980

likaledes behandlade i nämnda betänkande. På samma grund som då bör riksdagen nu avslå motion 1980/81: 1316 yrkande 4.

Elever som deltar i försöksverksamheten med varianter på treårig naturvetenskaplig linje (vid 59 skolenheter läsåret 1980/81) har sammanlagt fyra veckotimmar *historia* under hela studietiden att jämföras med sex veckotimmar *historia* för dem som följer den reguljära timplanen. I försöksverksamheten med gemensam studiegång i årskurserna 1 och 2 av naturvetenskaplig och fyraårig teknisk linje (vid 34 skolenheter läsåret 1980/81) har eleverna sammanlagt fyra veckotimmar *historia*. Då de flesta av dessa elever beräknas fortsätta på teknisk linje i årskurs 3, bör timtalet för *historia* i denna försöksverksamhet närmast jämföras med de fyra veckotimmar *historia* som finns på den reguljära timplanen för fyraårig teknisk linje.

I motion 1980/81: 1299 anför motionären att historieämnet under en följd av år utsatts för angrepp och hänvisar härvid bl. a. till försöksverksamheten med varianter på naturvetenskaplig linje. Motionären föreslår att någon reducering av nuvarande kunskapsstoff och timtal i ämnet *historia* inte bör ske.

Utskottet vill erinra om att SÖ i skrivelse till regeringen den 22 oktober 1979 fäst uppmärksamheten på att den del av de nu aktuella försöken som avser variant av naturvetenskaplig linje innebär en avsevärd försvagning av det humanistiska inslaget på naturvetenskaplig linje och att detta problem måste uppmärksammas särskilt (jfr UbU 1979/80: 6 s. 5). Med hänsyn till den omfattning som de två slagen av försöksverksamhet nu nått – de förekommer vid 93 skolenheter vilket är ca hälften av skolenheterna med naturvetenskaplig och fyraårig teknisk linje i riket – utgår utskottet från att en närmare analys av erfarenheterna av försöken även i vad avser de humanistiska ämnena görs innan försöksverksamheten utökas. Härmed bör motion 1980/81: 1299 avslås av riksdagen.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag att inte utöka försöksverksamheten nästa budgetår med konsumentekonomisk gren och textil gren på *konsumtionslinjen*. Motion 1980/81: 1282 om viss sådan utbildning i Södertälje bör därför avslås av riksdagen.

Föredragande statsrådet anför i budgetpropositionen principiella synpunkter på förekomsten av *försöksverksamhet*. Mot bakgrund av en rad omständigheter – statsrådet nämner bl. a. den stora omfattningen av vissa nu pågående försök, förslag i en kommande proposition om ändrade timplaner för gymnasieskolan, gymnasieutredningens principbetänkande som väntas innevarande år – menar hon att det är nödvändigt att behandla framställningar om olika slag av försök med återhållsamhet. Försök med ramtimplaner och ett friare resurstilldelningssystem anmäls dock för årskurs 4 på teknisk linje, innebärande att elevantalet och studievägarnas antal enligt en särskild formel utgör grund för beräkning av antalet lärarveckotimmar för undervisningen.

Enligt motion 1980/81: 1278 (yrkande 1) bör någon generell princip om återhållsamhet i fråga om försöksverksamhet inte uppställas.

Enligt utskottets mening är det värdefullt med lokal utvecklingsverksamhet som syftar till att nå i läroplanen uppställda mål. Regeringens uttalande om återhållsamhet med försöksverksamhet får inte, som utskottet ser det, utesluta att försöksverksamhet medges som är av speciellt värde med tanke på gymnasieskolans framtida utveckling. Utskottet vill erinra om sådana försök som gymnasieutredningen önskar starta avseende studiernas organisation på det gymnasiala stadiet och som utskottet behandlar i det följande. Vidare kan den av regeringen aviserade översynen av statsbidragsreglerna för gymnasieskolan motivera försöksverksamhet för att vinna erfarenheter av ett friare resurstilldelningssystem såsom också föreslås i budgetpropositionen.

Med hänvisning till vad som här har anförts anser utskottet att yrkande I i motion 1980/81: 1278 är tillgodosett, varför ifrågavarande yrkande bör avslås av riksdagen. Riksdagen bör vidare godkänna vad föredraganden förordat om försöksverksamhet med en kombination av ramtimplaner och ett friare resurstilldelningssystem i årskurs 4 på fyraårig teknisk linje.

I budgetpropositionen erinrar föredragande statsrådet om att gymnasieutredningen (U 1976: 10) i skrivelse till regeringen den 24 oktober 1980 hemställt om försöksverksamhet i ett antal kommuner. Statsrådet anför att den föreslagna försöksverksamheten är av djupgående natur och avses pågå ett antal år för att möjliggöra en utvärdering som ger tillförlitligt underlag för den fortsatta utformningen av en ny gymnasieskola. Statsrådet anmäler sin avsikt att senare återkomma till regeringen i frågan när utredningen och berörda huvudmän lagt fram konkreta projektplaner.

Mot bakgrund av att regeringen i januari i år inte fattat beslut med anledning av gymnasieutredningens hemställan föreslås i motion 1980/81: 969 att riksdagen bemyndigar regeringen att bevilja aktuella försöksmyndigheter att i samråd med gymnasieutredningen bedriva viss försöksverksamhet.

Gymnasieutredningen väntas framlägga ett principbetänkande innevarande år. Utskottet anser att riksdagen redan nu med anledning av motion 1980/81: 969 bör lämna regeringen ett bemyndigande beträffande försöksverksamhet. Regeringen bör beträffande försöksverksamhet av djupgående natur, som den finner genomförbar och värdefull, få medge avsteg från sådana bestämmelser om gymnasieskolan som inte har lagens form men som till sitt sakliga innehåll är bundna med riksdagen. Det får ankomma på regeringen att besluta vilka som får bedriva försöksverksamhet och i vad mån samråd skall ske med annan. Avgörande därvid måste vara de förhållanden som råder när regeringen lämnar sina medgivanden till de olika försöken.

I syfte att stimulera till en jämnare könsfördelning bland eleverna på gymnasieskolans olika studievägar föreslås i motion 1980/81: 1713 att *den*

fria kvoten i ökad utsträckning används för att gynna icke traditionella val. Enligt motion 1980/81: 1676 bör – mot bakgrund av det ökade ansvar som skolan har fått för ungdomarna i gymnasieskolåldern – de möjligheter som finns till intagning inom fri kvot ökas för att åstadkomma en smidigare övergång från grundskola till gymnasieskola.

Av SÖ:s föreskrifter och anvisningar för intagning till studievägar inom gymnasieskolan och motsvarande samt till viss högskoleutbildning fr. o. m. läsåret 1980/81 (SÖ-FS 1979: 215) framgår bl. a. att SÖ finner det angeläget att intagningsnämnderna tar till vara de möjligheter och den frihet som den fria kvoten innebär, nämligen att låta intagningen av en del sökande präglas av en individuell helhetsbedömning med de speciella hänsynstaganden som är motiverade i ett enskilt fall. Intagningsnämnderna uppmärksammas vidare på att särskild individuell hänsyn skall tas till sökande som vid ansökningstillfället varit arbetslös under sammanhängande tid. Som särskilt skäl för intagning av sökande erinrar SÖ om strävan till jämnare könsfördelning.

De gällande föreskrifterna och anvisningarna fick sin nuvarande utformning och lydelse hösten 1979 och tillämpas fr. o. m. intagningen till gymnasieskolan till innevarande läsår (1980/81). Enligt vad utskottet har erfarit har SÖ ännu ingen närmare kännedom om eventuella effekter av de nya föreskrifterna och anvisningarna.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om riksdagens beslut (prop. 1978/79: 180, UbU 1978/79: 45, rskr 1978/79: 422) att könstillhörighet skall ingå bland urvalsgrunderna för intagning till gymnasieskolan. SÖ har i skrivelse till regeringen den 3 december 1980 överlämnat förslag härom.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet inte skäl till särskilt uttalande av riksdagen i den aktualiserade frågan och föreslår därför att motion 1980/81: 1676 yrkande 3 och 1980/81: 1713 yrkande 4 avslås av riksdagen.

Regeringen bereder riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om *Osby samskola*. Avsikten är att ställa skolan under statlig tillsyn för att möjliggöra en statlig utvärdering av verksamheten där.

Utskottet har inte något att erinra häremot, vilket riksdagen med anledning av propositionen som sin mening bör ge regeringen till känna.

3 För grundskolan och gymnasieskolan gemensamma frågor

I skollagen föreskrivs att *avgifter* inte får tas ut för undervisningen i grundskolan och gymnasieskolan.

I motion 1980/81: 1676 (yrkande 2) begärs att riksdagen ger regeringen till känna att skollagens förbud mot avgifter för den direkta undervisningen i gymnasieskolan bör tolkas så att inte heller andra avgifter, t. ex. för läromedel, skall kunna tas ut. I motion 1980/81: 1317 yrkande 6 begärs

förslag till författningsändring med innebörden att skolmåltider inte får avgiftsbeläggas.

Enligt uppgift från Svenska kommunförbundet finns det ett fåtal kommuner som tar ut avgift för skolmåltid.

Frågan huruvida studiesociala verksamhetsformer m. m. (t. ex. skolmåltider, skolskjutsning, vissa läromedel) skall anses vara innefattade i undervisningsbegreppet utreds f. n. av skolförfattningsutredningen (U 1979: 12). Dess förslag kommer i sedvanlig ordning att remitteras. Enligt utskottets mening bör resultatet av detta arbete och remissinstansernas synpunkter avvaktas innan uttalande i frågan görs.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1980/81: 1317 yrkande 6 och 1980/81: 1676 yrkande 2.

I motion 1980/81: 1682 föreslås att *skollunchen* schemaläggs såsom lektion med närvaroplikt för eleverna och att den intas tillsammans med lärarna. Många elever har enligt motionärerna oordnade kostvanor och skollunchen skulle kunna bli ett viktigt pedagogiskt instrument för barns och ungdomars fostran.

Skolan har enligt utskottets uppfattning en viktig uppgift att fylla när det gäller inte bara att tillhandahålla en näringsriktig och allsidig måltid under skoldagen utan även att bidra till elevernas kunskaper om hur viktigt det är med goda kostvanor. I kursplanen för ämnet hemkunskap i den läroplan (Lgr 80) som skall gälla från läsåret 1982/83 har som väsentliga moment tagits med att eleverna skall skaffa sig kunskap om vad kost betyder för hälsa och välbefinnande. Utskottet anser att skolmåltiden inte bör ses isolerad från skolans övriga verksamhet. Eleverna kan delta i förberedelser m. m. för skolmåltiden både i hemkunskapsundervisningen och inom ramen för fria aktiviteter. I det senare fallet kan de hjälpa till med de dagliga göromål i skolan som rör skolmåltiden, såsom servering och dukning.

Det finns sålunda enligt utskottets uppfattning utrymme för initiativ för att nå syftet med förslagen i motionen utan att skolverksamheten ytterligare regleras genom försök med skollunchen som schemalagd lektion. Motion 1980/81: 1682 bör därför avslås av riksdagen.

I motion 1980/81: 1281 hemställs att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om förutsättningar och möjligheter att inom nuvarande ekonomiska ramar genom trossamfunden få till stånd en reglerad men frivillig *andlig vård inom skolan* och att därvid särskilt skolpastorsfunktionen beaktas. Enligt motion 1980/81: 1697 bör man utreda möjligheterna att ge eleverna tillgång till andlig vård och vägledning inom skolans ram.

Sveriges frikyrkoråd anhöll i sin anslagsframställning för budgetåret 1980/81 om ett nytt anslag på 6 milj. kr. för andlig vård. Av detta belopp avsåg 5 milj. kr. andlig vård vid kriminalvårdens anstalter, sjukhus och skolor samt 1 milj. kr. andlig vård bland flyktingar och invandrare. Under

anslaget Bidrag till trossamfund (prop. 1979/80: 100 bil. 18 s. 98) har för innevarande budgetår 2 milj. kr. anvisats till bidrag till andlig vård vid sjukhus. 28,8 milj. kr. har fördelats mellan olika trossamfund som ett allmänt bidrag till deras verksamhet. Anslaget föreslås för nästa budgetår bli uppfört med oförändrat belopp. Samfunden avgör själva hur de vill disponera dessa medel och kan alltså använda en del av detta bidrag för verksamhet bland skolungdom. Med hänvisning härtill och till att kristna kyrkor och föreningar har möjlighet att medverka i skolan inom ramen för den samlade skoldagen (jfr UbU 1975/76: 30 s. 36) föreslår utskottet att motionerna 1980/81: 1281 och 1980/81: 1697 avslås av riksdagen.

Riksdagen har nyligen fattat beslut om elevers och föräldrars *medinflytande i skolan* (prop. 1979/80: 182, UbU 1980/81: 9, rskr 1980/81: 142). Riksdagsbeslutet börjar tillämpas hösten 1981. Eftersom det ännu inte varit möjligt att bilda sig en uppfattning om hur den nya ordningen utfaller, bör riksdagen avslå motion 1980/81: 1283, i vilken begärs en ny utredning och nya förslag i fråga om medinflytandet i skolan.

4 Vissa grundskolfrågor

Lärartjänster m. m.

Enligt beslut av riksdagen skall den nuvarande organisationen med huvudlärare och institutionsföreståndare i grundskolan upphöra (prop. 1975/76: 39, UbU 1975/76: 30, rskr 1975/76: 367, prop. 1978/79: 16, UbU 1978/79: 16, rskr 1978/79: 126).

Frågor om *huvudlärar- och institutionsföreståndaruppgifter samt studieledarfunktioner inom arbetsenheterna* i grundskolan behandlas i budgetpropositionen (s. 283–285). Enligt föredragande statsrådet bör det vara möjligt att inom ramen för befintliga resurser lokalt besluta om en minskning av nuvarande huvudlärar- och/eller institutionsföreståndarinsatser i syfte att friställa resurser för pedagogiska samordnings- och ledningsinsatser inom arbetsenheterna. Riksdagens tidigare fattade beslut om att avveckla den nuvarande huvudlärar- och institutionsföreståndarorganisationen i grundskolan bör enligt propositionen stå fast och nuvarande huvudlärare och institutionsföreståndare med tillsvidareförordnanden sägas upp från arvodestjänsten eller uppdraget, vilket i propositionen anmäls för riksdagen.

Utskottet har inte något att erinra mot de redovisade åtgärderna beträffande vissa pedagogiska ledningsfunktioner i grundskolan, vilket riksdagen med anledning av proposition 1980/81: 100 som sin mening bör ge regeringen till känna.

I samband med riksdagens behandling av proposition 1977/78: 85 om nytt statsbidrag till grundskolan m. m. uttalade utbildningsutskottet att det

statsbidragsbelopp på vilket lönekostnadspålägg beräknats är den maximala lönesumma som får utgöra *underlag för inrättande av statligt reglerade tjänster* (UbU 1977/78: 21 s. 24).

Utskottet har inte något att erinra mot att – såsom nu anmälts för riksdagen i budgetpropositionen – hela nuvarande lärarlönesumman får utgöra underlag för inrättande av statligt reglerade tjänster, även om statsbidrag fr. o. m. läsåret 1981/82 inte utgår till hela denna summa. Riksdagen bör med anledning av proposition 1980/81: 100 som sin mening ge detta till känna för regeringen.

I motion 1979/80: 1310 föreslås att behörighetskraven för att inneha *speciallärartjänst* ändras på så sätt att lärare enligt något av numren 5–15 (övningslärare) och 16–19 (ämneslärare) som genomgått speciallärarlinjens gren 1 blir behöriga att inneha speciallärartjänst.

Enligt gällande bestämmelser i skolförordningen krävs – utöver speciallärarutbildning om 40 poäng – som särskilt behörighetsvillkor för tjänst som speciallärare (lärare 3 och 4) bl. a. godkänd genomgång av lågstadielärarlinjen resp. godkänd genomgång av mellanstadielärarlinjen. Lärare med annan grundläggande lärarutbildning, t. ex. godkänd genomgång av slöjdlärarlinjen eller ämneslärarlinjen, får således inte inneha speciallärartjänst. Enligt 15 kap. 28 och 30 §§ skolförordningen kan emellertid i tjänst som lärare enligt något av numren 5–15, 16–19 inräknas specialundervisning med högst viss del av tjänstens timtal.

I proposition 1975/76: 39 om skolans inre arbete m. m. anförde föredraganden (s. 236) att det specialpedagogiskt inriktade arbetssättet skulle prägla så stor del som möjligt av allt skolarbete. I syfte att öka skolans tillgång på specialpedagogiskt utbildad lärarpersonal förordade statsrådet en kraftig utökning av speciallärarutbildningen på gren 1. Den särskilda utbildningen i specialpedagogik borde stå öppen för alla lärarkategorier. Det var angeläget att få en viss spridning av antalet specialpedagogiskt utbildade lärare på alla stadier. Som en följd av riksdagens beslut (UbU 1975/76: 30, rskr 1975/76: 367) med anledning av nämnda proposition vidgades tillträdet till denna speciallärarutbildning till att omfatta förutom såsom tidigare låg- och mellanstadielärare även adjunkter, ämneslärare och övningslärare.

I proposition 1980/81: 20 om bcsparingar i statsverksamheten m. m. föreslogs en omläggning av speciallärarutbildningen. Enligt statsrådets mening var nuvarande utbildning om 40 poäng inte relevant i förhållande till de arbetsuppgifter som en specialpedagogiskt utbildad lärare i normalfallet har. Det borde vara möjligt att i mer koncentrerad form (20 poäng) lägga huvudvikten i specialutbildningen på undervisning av elever med läs- och skrivsvårigheter, matematiksvårigheter och/eller anpassningssvårigheter. Riksdagen beslöt i enlighet med förslaget i propositionen (UbU 1980/81: 15, rskr 1980/81: 120).

En av de grundläggande tankarna bakom de beslut som riksdagen och

regeringen fattat om skolans inre arbete och ny läroplan för grundskolan har varit helhetssynen på elevens behov. I samband med dessa beslut framhölls att denna syn leder till andra krav på läraren. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om det helhetsperspektiv som 1974 års lärarutbildningsutredning (LUT 74) i enlighet med sina direktiv hade att anlägga på lärarutbildningen. Utskottet finner det angeläget att här stryka under betydelsen av detta helhetsperspektiv på lärarens arbete. Detta synsätt innebär att det är betydelsefullt att få fler lärare med en bred kompetens och specialpedagogiska kunskaper. Denna spridning av specialpedagogisk utbildning till fler lärare medför ökade möjligheter att undvika att elever med problem av skilda slag behöver tas om hand av annan lärare än den eller de lärare som reguljärt undervisar i klassen eller arbetsenheten.

Sådana åtgärder bör undvikas som bidrar till en onödig uppdelning av lärarna i olika kategorier. Mot bakgrund av att utbildningstiden för vissa speciallärare kommer att förkortas fr.o.m. nästa läsår har frågor om speciallärartjänster kommit i ett särskilt läge, i synnerhet som specialutbildning också kan komma att anordnas etappvis i form av kortare kurser för vissa lärare (jfr prop. 1980/81: 97 s. 45). Utskottet utgår från att regeringen i sina överväganden beträffande den framtida tjänsteorganisationen för specialpedagogiskt utbildade lärare inte kommer fram till att speciallärartjänster för övningslärare och ämneslärare skall inrättas. Med hänvisning till vad utskottet här anfört anser utskottet att motion 1979/80: 1310 bör avslås av riksdagen.

Läroplan för grundskolan m. m.

Ett antal motioner tar upp undervisningen i *religionskunskap*. Sålunda föreslås i motionerna 1980/81: 311 och 1980/81: 747 att kristendomsundervisningen åter skall bli ett separat läroämne på skolschemat avskilt från övriga orienteringsämnen. I motion 1980/81: 445 yrkas att sådana åtgärder vidtas att kristendomen garanteras sin självklara plats i skolans religionsundervisning. Riksdagen föreslås i motion 1980/81: 554 hos regeringen begära åtgärder för att snarast möjligt införa ämnet religionskunskap som ett särskilt ämne under två veckotimmar på schemat för såväl grundskolans högstadium och gymnasieskolan som andra motsvarande skolformer.

Utskottet har i samband med behandlingen av proposition 1978/79: 180 om grundskolans nya läroplan ingående behandlat undervisningen i religionskunskap. Föredragande statsrådet uttalade då att särskild tid bör anges för den samhällsorienterande sektorn och att religionskunskap bör ingå i denna. Ett flertal kristna organisationer hade enligt uppgifter i propositionen (s. 77) ställt sig positiva till en integration av ämnet religionskunskap i den samhällsorienterande sektorn. Även utskottet anslöt sig till förslaget men framhöll (UbU 1978/79: 45, s. 28) att religionskunskap borde finnas som särskilt ämne och få motsvarande andel av det samhälls-

orienterande blocket som nu. Utskottet förutsatte vidare att Bibeln även fortsättningsvis skulle användas som centralt läromedel inom undervisningen i religionskunskap. Med hänvisning till nu redovisade tidigare ställningstaganden för grundskolans del samt till pågående arbete inom gymnasieutredningen föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1980/81:311, 1980/81:445, 1980/81:554 och 1980/81:747. Som bilaga till detta betänkande har fogats ett utdrag ur den nya läroplanen för grundskolan (Lgr 80) som avser kursplanen för samhällsorienterande ämnen, avsnittet Människans frågor inför livet och tillvaron; Religionskunskap.

Att grundskolan sekulariseras och att religionskunskap avskaffas som enskilt ämne yrkas i motion 1980/81:1317 (yrkande 3 a). Med hänvisning till sina tidigare ställningstaganden (UbU 1978/79:45 s. 28 och 45–48) föreslår utskottet att riksdagen avslår även motion 1980/81:1317 yrkande 3 a.

I motion 1980/81:447 begärs att riksdagen uttalar att *undervisning i dans* bör införas på skolschemat i grundskolan. Frågan om en ökad dansundervisning inom såväl förskola som skola bör enligt motion 1980/81:965 utredas.

I samband med förskolereformen slogs fast att förskolan inte bara har sociala utan även pedagogiska uppgifter. I proposition 1973:136 (s. 76) underströks vikten av att förskolan utnyttjas till att utveckla barnens språk. Vidare framhölls att drama, musik, rytmik och olika former av fysisk aktivitet är exempel på aktiviteter som har stor betydelse för utveckling av barns kommunikationsförmåga (SoU 1973:30, rskr 1973:372). Dans finns upptaget som huvudmoment i ämnet idrott på samtliga stadier i den nya läroplanen.

Med de redovisade förhållandena i förskolan och grundskolan får motionärernas önskemål om dansundervisning i förskolan och grundskolan anses uppfyllda, varför motionerna 1980/81:447 och 1980/81:965 bör avslås av riksdagen.

Riksdagen bör även avslå motion 1980/81:1311, i vilken begärs förslag till kursplan om *massmedia*. I den nya läroplanens kursplaner för ämnena Bild, Samhällsorienterande ämnen samt Svenska behandlas nämligen massmediefrågor. Något behov av att ändra läroplanen i denna del finns inte.

Den nya läroplanens nyligen fastställda kursplaner för ämnena hemkunskap, slöjd och teknik behandlar *konsumentsfrågor*. Gymnasieskolans studievägar och deras framtida innehåll övervägs av gymnasieutredningen. Med hänvisning härtill anser utskottet att riksdagen bör avslå motion 1980/81:1872 om konsumentundervisningens framtida utformning.

Regeringen har den 19 juli 1979 uppdragit åt SÖ att senast den 1 juli 1982 inkomma med en redogörelse för verksamheten med *anpassad studie-*

gång. Någon ändring av reglerna för anpassad studiegång bör inte ske förrän SÖ fullgjort detta uppdrag. Det bör tilläggas att regeringen i Mål och riktlinjer i läroplanen för grundskolan (Lgr 80) utfärdat riktlinjer för anpassad studiegång som visar hur anpassad studiegång kan och bör användas. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 978 om avskaffande av anpassad studiegång.

Motion 1980/81: 1718 om *hemspråksundervisning* är identisk till sina yrkanden med motion 1979/80: 241, som riksdagen hösten 1980 avslog på förslag av utskottet i betänkande 1980/81: 8 (s. 3–5, rskr 1980/81: 35). Med hänvisning till vad utskottet tidigare under detta riksmöte anfört i ärendet föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1980/81: 1718.

I motion 1980/81: 745 anför motionären att det föreligger stora skillnader mellan kommunerna i landet vad gäller möjligheterna för *skolmogna sexåringar* att starta sin skolgång. Med anledning härav föreslås att skolmogna sexåringar ges rätt att börja skolan oberoende av hemkommun.

Enligt riksdagens beslut (UbU 1980/81: 10, rskr 1980/81: 143) skall utredningen (U 1981: 1) om samverkan mellan förskola och skola förutsättningslöst pröva de för- och nackdelar som är förknippade med sänkt skolpliktsålder. Någon ändring av gällande bestämmelser för skolstarten bör inte vidtas, innan utredningen är färdig med sitt arbete i denna fråga. Motion 1980/81: 745 bör därför avslås av riksdagen.

Vissa *skolfrågor* aktualiseras i motion 1980/81: 971 (yrkandena 1–3, 5–8).

Yrkandena 1–3 i motionen (statens övertagande av kostnaderna för den kommunala skolverksamheten, ytterligare medel till kommunerna för att förverkliga beslutet om en reformering av skolans inre arbete, statsbidrag till den kommunala musikundervisningen) samt yrkande 8 (statsbidrag för skolkuratorer och skolpsykologer) bör avslås av riksdagen med hänvisning till vad utskottet anförde beträffande motsvarande motionsyrkanden i utbildningsutskottets betänkande 1979/80: 26 (s. 3–4).

Motionärerna begär vidare delningstal som inte överstiger 25 för basresurser, hemrum för varje klass samt möjlighet att engagera eleverna i skolans praktiska skötsel, t.ex. skolmåltidsverksamhet, lättare städning, skötsel av odlingar inom- och utomhus m.m. (yrkande 5).

Motionärernas förslag om minskade delningstal medför alltför stora kostnader för att i nuvarande ekonomiska läge kunna anses vara acceptabla. Det ankommer på kommunerna att besluta om frågor rörande skolkalkyler. Elevmedverkan enligt motionärernas förslag överensstämmer helt med vad som nämns i den nya läroplanen. Yrkande 5 i motion 1980/81: 971 bör, med hänvisning till vad som redovisats, avslås av riksdagen.

Motionärerna hemställer också om en undersökning av förutsättningarna för ökad lärartäthet dels generellt, dels med tanke på vissa kommuner med särskilda ekonomiska och sociala problem (yrkande 6).

Utskottet erinrar om vad som i det föregående anförts om särskilda medel till kommuner med bl. a. sociala problem. Behovet av medel för ändamålet skall beaktas vid fördelningen av anslaget benämnt Särskilda åtgärder på skolområdet. Att därutöver öka lärartätheten generellt skulle innebära ökad kostnad för staten. Med hänvisning till det anförda och till det statsfinansiella läget avstyrker utskottet motion 1980/81: 971 yrkande 6.

Enligt samma motion bör riksdagen uttala att fasta reservvikariepooler bör finnas på varje skola (yrkande 7).

Elevvårdskommittén har i en rapport (SOU 1980: 50) föreslagit att ett system med överanställning skall tillämpas för att minska behovet av korttidsvikarier. Förslaget torde komma att vidareutvecklas i elevvårdskommitténs kommande betänkande och därefter beredas inom regeringskansliet. Med hänvisning härtill bör motion 1980/81: 971 yrkande 7 avslås.

Med erinran om att riksdagen fattat beslut om *ny läroplan* för grundskolan år 1979 och med hänvisning till att gymnasieutredningens arbete ännu pågår avstyrker utskottet motion 1980/81: 1317 yrkandena 1 och 2 om nya läroplaner för grundskola och gymnasium. Likaså avstyrks yrkandena 3 b och 3 c (skola-arbetsliv, utjämning av de materiella villkoren för grundskolans undervisning) med hänvisning till vad utskottet föregående år anförde beträffande motsvarande motionsyrkanden i dess betänkanden 1979/80: 21 (s. 6) och 1979/80: 26 (s. 3).

5 Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet såvitt avser resp. avsnitt i betänkandet

budgetfrågor m. m.

1. att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 100 om den s. k. länsskolnämndsresursen.
2. att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81: 355 i denna del och 1980/81: 1317 yrkande 7 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 100 om en minskning med 2 % av statsbidraget till driftkostnader för grundskolan och viss praktisk lärarutbildning vid grundskolan samt till avlöning av skoldirektörer och biträdande skoldirektörer.
3. att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81: 355 i denna del och 1980/81: 1317 yrkande 7 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 100 om en minskning med 2 % av vissa statsbidrag till driften av gymnasieskolor m. m.,

4. att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81:1090 yrkande 2 i denna del och 1980/81:1676 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:100 om statsbidrag till personell assistans för handikappade elever i grundskolan,
5. att riksdagen med avslag på motionerna 1980/81:974 i denna del och 1980/81:1676 yrkande 1 i denna del godkänner vad som förordats i proposition 1980/81:100 rörande statsbidrag för tekniska stödåtgärder m.m. åt handikappade elever vid gymnasieskolor,
6. att riksdagen med avslag på motion 1980/81:1676 yrkande 7 godkänner det system för tilldelning och användning av resurs för särskilda åtgärder på skolområdet som förordats i proposition 1980/81:100,
7. att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:100 och med avslag på motion 1980/81:1676 yrkande 10 till *Särskilda åtgärder på skolområdet* för budgetåret 1981/82 anvisar ett anslag av 200 139 000 kr.,
8. att riksdagen beträffande kursverksamhet inom det teknisk-naturvetenskapliga området avslår motion 1980/81:1676 yrkande 4,
9. att riksdagen beträffande viss besparing avslår motion 1980/81:1317 yrkande 8,
10. att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:100 och med avslag på motionerna 1980/81:1090 yrkande 2 i denna del, 1980/81:1317 yrkande 9 samt 1980/81:1676 yrkande 11 till *Bidrag till driften av grundskolor m.m.* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 12 021 000 000 kr.,
11. att riksdagen beträffande turisthotellutbildning avslår motionerna 1980/81:553 och 1980/81:1712,
12. att riksdagen beträffande viss undervisning för invandrarelever i gymnasieskolan avslår motion 1980/81:1316 yrkandena 1 och 2,
13. att riksdagen beträffande visst utbildningsprogram avslår motion 1980/81:1676 yrkande 6,
14. att riksdagen med bifall till proposition 1980/81:100 och med avslag på motionerna 1980/81:974 i denna del, 1980/81:1316 yrkande 3, 1980/81:1317 yrkande 10 samt 1980/81:1676 yrkande 12 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 3 584 000 000 kr.,
15. att riksdagen beträffande statsbidraget till företagsskolor med anledning av proposition 1980/81:100 godkänner vad utskottet förordat,
16. att riksdagen till *Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning* för budgetåret 1981/82 anvisar ett reservationsanslag av 21 752 000 kr.,

vissa gymnasieskolfrågor

17. att riksdagen med avslag på motion 1980/81: 1278 yrkandena 2 och 3 godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 100 om s. k. korta yrkesinriktade kurser och specialkursen Studievägar och arbetsliv, orienteringskurs,
18. att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 100 om ramar för antalet elevplatser i gymnasieskolan med därtill knuten verksamhet,
19. att riksdagen bemyndigar regeringen att — i den mån arbetsmarknadsskäl så påkallar — medge att det sammanlagda antalet elevplatser inom stora och lilla ramen överskrids och att elevplatser för introduktionsprogram inrättas utöver ramen för sådana program,
20. att riksdagen beträffande viss trepartsöverenskommelse avslår motion 1980/81: 1278 yrkande 4,
21. att riksdagen beträffande förändring av statsbidragssystemet för yrkesutbildning avslår motion 1980/81: 1278 yrkande 5,
22. att riksdagen beträffande handledarutbildning avslår motion 1980/81: 1278 yrkande 6,
23. att riksdagen beträffande slopande av företagsinriktad utbildning m. m. avslår motion 1980/81: 1498,
24. att riksdagen beträffande komplettering av bestämmelserna för lärlingsutbildning och inbyggd utbildning avslår motion 1980/81: 555, 1980/81: 1467 och 1980/81: 1706,
25. att riksdagen beträffande åtgärder för rekrytering av ungdomar till industrin avslår motion 1980/81: 827,
26. att riksdagen beträffande permanentning av friidrottsutbildning i Haparanda avslår motion 1980/81: 1703,
27. att riksdagen beträffande flickors möjlighet till kombination av gymnasieskolstudier och idrott avslår motion 1980/81: 738,
28. att riksdagen beträffande viss omfördelning av resurserna för kombination av studier och idrott avslår motion 1980/81: 981,
29. att riksdagen beträffande utbildning i manuell glastillverkning med anledning av motionerna 1980/81: 1321 och 1980/81: 1945 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
30. att riksdagen beträffande transportinriktad utbildning avslår motionerna 1980/81: 552 och 1980/81: 1691,
31. att riksdagen beträffande livsmedelsteknisk utbildning avslår motion 1980/81: 1715,
32. att riksdagen beträffande skogsskötsel inom jordbruksutbildningen avslår motionerna 1980/81: 742, 1980/81: 748 och 1980/81: 972,
33. att riksdagen beträffande terminsindelning m. m. avslår motion 1980/81: 1303,

34. att riksdagen beträffande utbildning i företagsfrågor avslår motion 1980/81: 1483,
35. att riksdagen beträffande musiklinje i Boden avslår motion 1980/81: 1704,
36. att riksdagen beträffande specialkurs i plastteknik i Tingsryd avslår motionerna 1980/81: 741 och 1980/81: 1707.
37. att riksdagen beträffande utbildning av ambulanspersonal avslår motion 1979/80: 1292,
38. att riksdagen beträffande utbildning för invandrarungdom avslår motion 1980/81: 1316 yrkandena 4, 6 och 7.
39. att riksdagen beträffande timtal för ämnet historia i gymnasieskolan avslår motion 1980/81: 1299,
40. att riksdagen beträffande försöksverksamhet i Södertälje på konsumtionslinjen avslår motion 1980/81: 1282,
41. att riksdagen beträffande förekomst av försöksverksamhet avslår motion 1980/81: 1278 yrkande 1,
42. att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1980/81: 100 om försöksverksamhet med en kombination av ramtimplaner och ett friare resurstilldelningssystem i årskurs 4 på fyra-årig teknisk linje,
43. att riksdagen med anledning av motion 1980/81: 969 bemyndigar regeringen att medge viss försöksverksamhet i enlighet med vad utskottet förordat,
44. att riksdagen beträffande den fria kvoten avslår motionerna 1980/81: 1676 yrkande 3 och 1980/81: 1713 yrkande 4,
45. att riksdagen beträffande Osby samskola med anledning av proposition 1980/81: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

för grundskolan och gymnasieskolan gemensamma frågor

46. att riksdagen beträffande avgifter i grundskolan och gymnasieskolan avslår motionerna 1980/81: 1317 yrkande 6 och 1980/81: 1676 yrkande 2,
47. att riksdagen beträffande skollunch avslår motion 1980/81: 1682,
48. att riksdagen beträffande andlig vård inom skolan avslår motionerna 1980/81: 1281 och 1980/81: 1697,
49. att riksdagen beträffande medinflytande i skolan avslår motion 1980/81: 1283,

vissa grundskolfrågor

50. att riksdagen beträffande huvudlärar- och institutionsföreståndaruppgifter samt studieledarfunktioner inom arbetsenheterna med anledning av proposition 1980/81: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

51. att riksdagen beträffande underlag för inrättande av statligt reglerade tjänster med anledning av proposition 1980/81: 100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
52. att riksdagen beträffande speciallärtjänster avslår motion 1979/80: 1310,
53. att riksdagen beträffande undervisning i religionskunskap avslår motionerna 1980/81: 311, 1980/81: 445, 1980/81: 554 och 1980/81: 747,
54. att riksdagen beträffande avskaffande av ämnet religionskunskap m. m. avslår motion 1980/81: 1317 yrkande 3 a,
55. att riksdagen beträffande undervisning i dans avslår motionerna 1980/81: 447 och 1980/81: 965,
56. att riksdagen beträffande kursplan om massmedia avslår motion 1980/81: 1311,
57. att riksdagen beträffande konsumentfrågor i kursplanerna avslår motion 1980/81: 1872,
58. att riksdagen beträffande anpassad studiegång avslår motion 1980/81: 978,
59. att riksdagen beträffande hemspråksundervisning avslår motion 1980/81: 1718,
60. att riksdagen beträffande skolstart för skolmogna sexåringar avslår motion 1980/81: 745,
61. att riksdagen beträffande vissa skolfrågor avslår motion 1980/81: 971 yrkandena 1, 2, 3, 5, 6, 7, och 8,
62. att riksdagen beträffande ny läroplan för grundskolan m. m. avslår motion 1980/81: 1317 yrkandena 1, 2, 3 b och 3 c.

Stockholm den 2 april 1981

På utbildningsutskottets vägnar

STIG ALEMYR

Närvarande vid ärendets behandling: Stig Alemyr (s), Claes Elmstedt (c), Hans Nyhage (m), Jörgen Ullenhag (fp), Lars Gustafsson (s), Rune Rydén (m), Lennart Bladh (s), Birgitta Rydén (m), Lena Hjelm-Wallén (s), Kerstin Göthberg (c), Karl-Erik Häll (s), Ylva Annerstedt (fp), Larz Johansson (c), Iris Mårtensson (s) och Lars Svensson (s).

Reservationer

Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén, Karl-Erik Häll, Iris Mårtensson och Lars Svensson (alla s) har avgivit följande reservationer.

1. Budgetfrågor m. m. (mom. 2–8, 10, 13–14)

Reservanternas anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 11 börjar "Utskottet ansluter" och på s. 15 slutar "1980/81:1676 yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Skolan har en avgörande betydelse när det gäller att åstadkomma en gynnsam uppväxtmiljö för barn och ungdomar. Utskottet befarar att de mycket skiftande ekonomiska förhållanden som finns i olika kommuner kan slå igenom i utbildningsstandarden vid ett genomförande av regeringsförslaget om en *minskning av driftbidragen med 2%*. Kommuner med stora barn- och ungdomsproblem kan på grund av en ansträngd ekonomi tvingas till nedskärningar i sin skolbudget medan kommuner med ringa problem och god ekonomi inte behöver vidta några drastiska åtgärder. Utskottet vill också uttala sin principiella tveksamhet mot sparåtgärder av denna karaktär. De innebär nämligen att kommunerna på ett specialområde och helt vid sidan av kravet från statens sida om generell återhållsamhet med kommunala utgifter tvingas ompröva verksamheter eller bekosta dessa själva. Begränsningar av statsutgifterna bör i första hand ske genom att staten minskar egen och av staten specialreglerad verksamhet.

Mot bakgrund av vad utskottet här har anfört beträffande en minskning med 2% av statsbidraget till driftkostnader för grundskolan och gymnasieskolan bör riksdagen med bifall till motionerna 1980/81:355 och 1980/81:1317 yrkande 7 avslå propositionen i denna del. Vad därefter gäller en förstärkning av länskolnämndsresursen under det nya anslaget och vissa åtgärder på lärarutbildningsområdet anser utskottet att de i sak bör kunna accepteras. Från grundskolanslaget överförs alltså 53,4 milj. kr. och från gymnasieskolanslaget 17 milj. kr. till det nya anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet. Därjämte överförs 7,7 milj. kr. till anslagen Utbildning för undervisningsyrken och Ersättning till vissa lärarkandidater. De här accepterade överföringarna innebär att statsbidrag till grundskolan m. m. och gymnasieskolan fr. o. m. läsåret 1981/82 skall utbetalas till kommunerna med 99,5%. Utskottet vill dock framhålla att återstoden (0,5%) återförs till kommunerna.

I budgetpropositionen (s. 281 f.) erinrar föredragande statsrådet om att integrationsutredningen föreslagit att hela det särskilda statsbidraget till *personell assistans i grundskolan* sammanförs med länskolnämndsdelen

av grundskolans förstärkningsresurs. Hon erinrar vidare om sitt förslag att den nuvarande länsskolnämndsresursen skall föras in under anslaget till särskilda åtgärder på skolområdet. I budgetpropositionen föreslås att 2,4 milj. kr. av de 6 405 000 kr., som innevarande budgetår finns avsatta för bidrag till personell assistans, förs över till anslaget Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader. Återstående del förs över till det nya anslaget till särskilda åtgärder på skolområdet inom vilket hela behovet av personell assistans fortsättningsvis skall tillgodoses. Detsamma skall enligt propositionen gälla anslagsposten *tekniska eller organisatoriska stödåtgärder för handikappade elever i gymnasieskolan* med undantag för undervisningen av gravt rörelsehindrade elever m. fl. vid Skärholmens gymnasium i Stockholm och för undervisningen av döva och gravt hörselskadade elever vid gymnasieskolan i Örebro. För dessa skolor avsätts 1,3 milj. kr. under anslaget Bidrag till driften av gymnasieskolor. Innevarande budgetår finns sammanlagt 2,5 milj. kr. avsatta för tekniska eller organisatoriska stödåtgärder för handikappade elever i gymnasieskolan.

Enligt motion 1980/81:1676 (yrkande 1) behövs det fortfarande under grund- och gymnasieskolanslagen särskilda medel reserverade för vissa handikappåtgärder av det slag som hittills funnits. Det är nödvändigt att på så sätt garantera att handikappade elever verkligen kan få den assistans i sin skolgång som hittills varit möjlig. Härutöver kan ytterligare medel komma att avsättas för detta ändamål vid fördelningen av det nya anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet. Med den motiveringen föreslås att nuvarande specialdestinerade bidrag till personell assistans i grundskolan och motsvarande anslagspost under gymnasieskolanslaget skall finnas kvar. I motion 1980/81:1090 (yrkande 2) yrkas att ett specialdestinerat stöd till personell assistans åt handikappade elever i grundskolan även fortsättningsvis utgår. Det nuvarande systemet, som innebär att kommunerna får en ersättning som är schablonmässigt beräknad, bör emellertid ersättas av ett system där kommunerna får ersättning för sina faktiska kostnader. Slutligen bör enligt motion 1980/81:974 den nuvarande anslagsposten till tekniska eller organisatoriska stödåtgärder under gymnasieskolanslaget finnas kvar i avvaktan på resultatet av integrationsutredningens arbete.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att det nya anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet utgörs av bl. a. den nuvarande länsskolnämndsresursen. Föredragande statsrådet menar att handikappades behov av assistans m. m. enbart skall tillgodoses genom anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet. Några nya medel tillförs dock inte anslaget för detta ändamål. Av de medel som hittills utnyttjas för personell assistans (motsv.) förs endast en del över till det nya anslaget, vilket utskottet redovisat i det föregående. Utskottet anser det angeläget att det inom grund- och gymnasieskolanslagen finns särskilda medel reserverade för handikappåtgärder av det slag som hittills funnits. Den konkurrens om medel som kommer att råda inom anslaget Särskilda åtgärder på skolområ-

det kan betyda att hittillsvarande stöd åt handikappade elever, som åstadkommits genom särskilt avsatta medel, minskar. För detta ändamål bör under grundskolanslaget beräknas 4 milj. kr. och under gymnasieskolanslaget 2 milj. kr.

Med hänvisning till vad som här har anförts föreslår utskottet att riksdagen beträffande statsbidrag till personell assistans för handikappade elever i grundskolan med avslag på propositionen och med anledning av motion 1980/81:1090 yrkande 2 samt med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 1 godkänner vad utskottet har anført. Riksdagen bör vidare med avslag på propositionen och med anledning av motion 1980/81:974 samt med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 1 godkänna vad utskottet anført rörande statsbidrag för tekniska stödåtgärder m.m. åt handikappade elever vid gymnasieskolor.

I budgetpropositionen under det nya anslaget till *Särskilda åtgärder på skolområdet* behandlar föredraganden frågan om vilka faktorer som kan ligga till grund för en bedömning av skolsituationen i en kommun när medlen skall fördelas. Som sådana faktorer anges bl. a. andel elever som inte fortsätter i gymnasieskolan efter genomgången grundskola, andel undervisning som utförs av obehöriga lärarvikarier, andel elever i grund- och gymnasieskola med olika former av handikapp och antalet fosterhemsplacerade elever som kommer från andra kommuner. Även mer generella faktorer, som kan ge en bild av den sociala miljön som skolan har att verka i, bör beaktas av länsskolnämnderna. Enligt föredraganden bör minst en tredjedel av den nya resursen användas för undervisningsinsatser. Föredraganden menar vidare att det inte finns anledning att binda viss del av resursen till användning inom endera av grund- och gymnasieskolan.

Frågor rörande det nya anslaget behandlas i motion 1980/81:1676 (yrkandena 7 och 10). I syfte att öka personalen i det direkta skolarbetet föreslås att anslaget tillförs 40 milj. kr. utöver regeringens förslag. Användningen av resurserna bör enligt motionärerna inriktas på att ge ytterligare hjälp och stimulans åt svaga elever. I förebyggande syfte bör resurserna styras mot låg- och mellanstadierna. Motionärerna vill vidare peka på de utpräglade problem som finns i och i anslutning till storstäderna och främst nybyggda stadsdelar i vissa andra kommuner. Mot bakgrund härav föreslås att skolöverstyrelsen (SÖ) fördelar resursen mellan länen med riktpunkten att Stockholms län erhåller 0,08 veckotimmar per elev, Malmöhus län och Göteborgs och Bohus län 0,07 samt övriga län 0,03. Fördelningen mellan undervisningsinsatser och andra insatser bör – menar motionärerna – vara ca två tredjedelar för undervisning och ca en tredjedel till andra insatser.

Med anledning av vad som föreslås i budgetpropositionen och i motion 1980/81:1676 vill utskottet anföra följande.

I stora drag drag finner utskottet de föreslagna riktlinjerna för länsskolnäm-

dernas fördelning av anslaget ändamålsenliga. På några viktiga punkter vill dock utskottet komplettera regeringsförslaget.

Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att de lägre stadiernas behov av ökad vuxenkontakt beaktas liksom möjligheterna att stärka kontakterna mellan förskolan och lågstadiet.

Utskottet anser att fördelningen mellan undervisningsinsatser och andra insatser i vad avser den nya resursen bör vara densamma som f. n. gäller för länskolnämndsresursen, dvs. ca två tredjedelar för undervisning och ca en tredjedel till andra insatser.

Skolproblemen varierar från region till region och mellan olika kommuner inom samma region. Särskilt vanliga är de dock i anslutning till storstäderna och främst nybyggda stadsdelar i andra kommuner. Där har skolorna ofta höga klassmedeltal och en hög personalomsättning. Det finns risker för att barn och ungdomar i sådana kommuner eller kommundelar får en särskilt utsatt skolsituation. Mot bakgrund härav anser utskottet att den behovsinriktade karaktären på fördelningen av resursen bör än mer accentueras genom att fördelningen mellan länen bör ske med riktpunkten att Stockholms län erhåller 0,08 veckotimmar per elev, Malmöhus län och Göteborgs och Bohus län 0,07 samt övriga län 0,03. Detta innebär en fördubbling av de medel som nu fördelas genom nuvarande länskolnämndsresurs.

I syfte att öka personalen i det direkta arbetet bör det nya anslaget Särskilda åtgärder på skolområdet tillföras 40 milj. kr. utöver regeringens förslag. Detta medger att drygt 5 milj. kr. kan disponeras för förstärkningsåtgärder i gymnasieskolan utöver regeringens förslag. I första hand bör även i detta sammanhang gymnasieskolor med utpräglade storstadsproblem komma i fråga vid fördelningen av medlen.

Med hänvisning till vad utskottet här har anfört beträffande system för tilldelning och användning av resursen för särskilda åtgärder på skolområdet föreslår utskottet att riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 7 godkänner vad utskottet förordat. Vidare bör riksdagen med anledning av propositionen och med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 10 till Särskilda åtgärder på skolområdet anvisa ett anslag av 240 139 000 kr.

I budgetpropositionen föreslås *grundskolanslaget* föras upp med 12 021 000 000 kr.

I motion 1980/81:1676 (yrkande 4) begärs 4 milj. kr. för kursverksamhet inom det teknisk-naturvetenskapliga området i anslutning till grundskolan. Kursverksamheten skall vara avsedd för flickor som skall söka till gymnasieskolan och äga rum i första hand på ferietid, alternativt på lämplig tid under vårterminen i årskurs 9.

Ökningen av ungdomsarbetslösheten under de senaste åren har drabbat flickorna avsevärt mer än pojkarna. Särskilda åtgärder bör därför enligt

utskottets mening vidtas för att få flickor intresserade av utbildning inom en bredare sektor än de vanligen väljer. Enligt utskottets mening bör det ställas ökade krav inte bara på studie- och yrkesorienteringen utan även på andra åtgärder som gör det möjligt för flickor att skaffa sig bättre förutsättningar att genomgå olika former av teknisk utbildning. Som exempel på sådana åtgärder vill utskottet nämna utnyttjandet av olika perioder av den praktiska arbetslivsorienteringen och tiden för temastudier på grundskolans högstadium. Det är också angeläget att innehållet och arbetsformerna i det nya ämnet teknik får en sådan utformning att flickor verkligen får möjlighet att handskas med verktyg och maskiner för att därigenom pröva sig fram inom det tekniskt-praktiska området. Härutöver bör det vara möjligt att erbjuda intresserade flickor en kortare kurs inom området på samma sätt som invandrarungdomar erbjuds kurser för att öka deras benägenhet att gå vidare till gymnasieskolan. Sådana kurser skulle kunna erbjudas under ferietid. Alternativt bör tid kunna tas under vårterminen i årskurs 9 eller genom utnyttjande av tiden för temastudier på grundskolans högstadium.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att 4 milj. kr. bör ställas till SÖ:s förfogande för sådana kurser. Detta bör riksdagen med bifall till yrkande 4 i motion 1980/81:1676 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar "I motion 1980/81:1317" och slutar "grundskolor m. m." bort ha följande lydelse:

I motion 1980/81:1317 (yrkande 9) föreslås att riksdagen till Bidrag till driften av grundskolor m.m. anvisar ytterligare 178,2 milj. kr. utöver regeringens förslag. Enligt motion 1980/81:1676 (yrkande 11) bör riksdagen till samma anslag för nästa budgetår anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 191 milj. kr. förhöjt anslag.

När det gäller medel för nästa budgetår till bidrag till driften av grundskolor m. m. föreslår utskottet med hänvisning till sina ställningstaganden i det föregående att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1980/81:1090 yrkande 2 i denna del och 1980/81:1317 yrkande 9 samt med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 11 anvisar ett förslagsanslag av 12212000000 kr. (12021000000+191000000¹).

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar "I yrkande" och slutar "av gymnasieskolor" bort ha följande lydelse:

I yrkande 6 i motion 1980/81:1676 föreslås att 10 milj. kr. ställs till SÖ:s förfogande under anslaget till bidrag till driften av gymnasieskolor för ett lokalt utvecklingsarbete med utbildningsprogram för de ungdomar under

¹ 183 milj. kr. för ökning av statsbidraget från 98 % till 99,5 % (hemställan 2)

4 milj. kr. för personell assistans i grundskolan (hemställan 4)

4 milj. kr. för kursverksamhet inom det teknisk-naturvetenskapliga området (hemställan 8)

191 milj. kr.

18 år som ger skolan mycket stora svårigheter när det gäller uppföljande studie- och yrkesorientering efter grundskolans slut.

Utskottet anser i likhet med motionärerna att särskilda medel bör anslås nästkommande budgetår för försöksverksamhet med syfte att ta fram olika program eller modeller för att hjälpa de ungdomar som av olika skäl (sociala, psykiska, fysiska handikapp) kan förväntas få stora och bestående problem att få sysselsättning och för vilka det förmodligen kommer att krävas mycket omfattande och långvariga stödinsatser. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna. För ändamålet bör riksdagen anvisa 10 milj. kr.

I motion 1980/81:1317 (yrkande 10) föreslås att riksdagen till bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar 79,8 milj. kr. utöver regeringens förslag. Enligt motion 1980/81:1676 (yrkande 12) bör riksdagen till samma anslag för nästa budgetår anvisa ett i förhållande till regeringens förslag med 63 milj. kr. förhöjt anslag.

Utskottet föreslår med hänvisning till sina ställningstaganden i det föregående att riksdagen med anledning av propositionen och motionerna 1980/81:974 i denna del, 1980/81:1316 yrkande 3 och 1980/81:1317 yrkande 10 samt med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 12 anvisar ett förslagsanslag av 3 647 000 000 kr. till bidrag till driften av gymnasieskolor ($3\,584\,000\,000 + 63\,000\,000^2$).

dels att utskottets hemställan under 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 13 och 14 bort ha följande lydelse:

2. att riksdagen med avslag på proposition 1980/81:100 och med bifall till motionerna 1980/81:355 i denna del och 1980/81:1317 yrkande 7 i denna del godkänner vad utskottet förordat om minskning av statsbidraget till driftkostnader för grundskolan och viss praktisk lärarutbildning vid grundskolan samt till avlöning av skoldirektörer och biträdande skoldirektörer,
3. att riksdagen med avslag på proposition 1980/81:100 och med bifall till motionerna 1980/81:355 i denna del och 1980/81:1317 yrkande 7 i denna del godkänner vad utskottet förordat om minskning av vissa statsbidrag till driften av gymnasieskolor m. m.,
4. att riksdagen med avslag på proposition 1980/81:100 och med anledning av motion 1980/81:1090 yrkande 2 i denna del samt med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 1 i denna del godkänner vad utskottet förordat om statsbidrag till personell assistans för handikappade elever i grundskolan,

² 51 milj. kr. för ökning av statsbidraget till gymnasieskolan från 98 % till 99,5 % (hemställan 3)

2 milj. kr. för tekniska stödåtgärder m. m. (hemställan 5)

10 milj. kr. för visst utbildningsprogram (hemställan 13)

63 milj. kr.

5. att riksdagen med avslag på proposition 1980/81:100 och med anledning av motion 1980/81:974 i denna del samt med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 1 i denna del godkänner vad utskottet förordat om statsbidrag för tekniska stödåtgärder m. m. åt handikappade elever vid gymnasieskolor.
6. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:100 och med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 7 godkänner det system för tilldelning och användning av resurs för särskilda åtgärder på skolområdet som utskottet förordat.
7. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:100 och med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 10 till *Särskilda åtgärder på skolområdet* för budgetåret 1981/82 anvisar ett anslag av 240 139 000 kr.,
8. att riksdagen beträffande kursverksamhet inom det teknisk-naturvetenskapliga området med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.
10. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:100 samt motionerna 1980/81:1090 yrkande 2 i denna del och 1980/81:1317 yrkande 9 samt med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 11 till *Bidrag till driften av grundskolor m. m.* för budgetåret 1981/82 anvisar ett förslagsanslag av 12 212 000 000 kr..
13. att riksdagen beträffande visst utbildningsprogram med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført.
14. att riksdagen med anledning av proposition 1980/81:100 samt motionerna 1980/81:974 i denna del och 1980/81:1317 yrkande 10, med bifall till motion 1980/81:1676 yrkande 12 samt med avslag på motion 1980/81:1316 yrkande 3 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1980/81 anvisar ett förslagsanslag av 3 647 000 000 kr.,

2. Frågor om gymnasieskolans yrkesinriktade utbildning m. m. (mom. 20–22)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar "Kommuns överenskommelse" och slutar "1980/81:1278 yrkande 6" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening måste utbildning och annan verksamhet som skolan förlägger till företag och institutioner för att fungera väl vara en angelägenhet inte bara för skolan och arbetsgivare utan även för arbetstägarna och deras fackliga organisationer. Ärenden om inbyggd yrkesutbild-

ning skall därför — förutom av planeringsrådet — beredas av ett eller flera yrkesråd där både arbetsgivare och arbetstagare är företrädde. Vid annan form av företagsförlagd gymnasieutbildning, såsom lärlingsutbildning, samt vid yrkesintroduktion måste enligt utskottets mening berörd arbetstagarorganisation tillförsäkras inflytande över den utbildning som förläggs till arbetsplats. Detta kan ske genom en sådan överenskommelse mellan skolan, arbetsgivare och arbetstagarorganisation som föreslås i motion 1980/81:1278 yrkande 4. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till ifrågavarande yrkande som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Enligt gällande regler skall skolan för denna tillsyn och uppföljning kunna disponera högst 10% av lönekostnadsdelen av statsbidraget vad avser inbyggd utbildning och lärlingsutbildning samt högst 20% av verksamhetsbidraget till yrkesintroduktion för skolledarkostnader, planering och uppföljning. Enligt utskottets mening är dessa insatser så viktiga att det bör föreskrivas att de angivna delarna av anslaget skall avsättas för att underlätta samverkan mellan skola och arbetsliv. Det bör också vara möjligt för kommunerna att använda dessa medel för att informera och utbilda handledare på arbetsplatserna om målen för den utbildning som äger rum på arbetsplatser. Riksdagen bör därför med bifall till motion 1980/81:1278 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om förändring av statsbidraget till yrkesutbildning m. m.

Utskottet vill i detta sammanhang framhålla handledarens viktiga roll i företagsförlagd utbildning m. m. För att yrkesutbildning m. m. skall få den kvalitet som behövs måste handledaren ges utbildning. Formerna för sådan utbildning liksom behovet och omfattningen av den är f. n. oklara. Många kommuner har i egen regi genomfört handledarutbildning. Enligt utskottets mening är det nödvändigt att behandla detta utbildningsbehov i ett sammanhang och då också belysa kostnaderna och fördelningen av dessa. Riksdagen bör med bifall till motion 1980/81:1278 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om utbildning av handledare för den företagsförlagda utbildningen m. m.

dels att utskottets hemställan under 20–22 bort ha följande lydelse:

20. att riksdagen beträffande viss överenskommelse med bifall till motion 1980/81:1278 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
21. att riksdagen beträffande förändring av statsbidragssystemet för yrkesutbildning m. m. med bifall till motion 1980/81:1278 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
22. att riksdagen beträffande handledarutbildning med bifall till motion 1980/81:1278 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Avgifter i grundskolan och gymnasieskolan (mom. 46)

Reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar "Frågan huruvida" och slutar "1981/82:1676 yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet behandlar först frågan om avgifter för skolmåltider och därefter avgifter för den direkta undervisningen, t. ex. läromedel.

När staten tog ett ökat ansvar för skolmåltidsverksamheten genom beslut vid 1946 års riksdag (prop. 1946:174, SU 1946:180, rskr 1946:215) fastslogs att skolmåltiderna skulle vara tillgängliga för alla elever och avgiftsfria. Ett motionsyrkande om möjlighet för kommunerna att ta ut avgift för skolmåltider avsågs av en bred riksdagsmajoritet. Utskottet vill även erinra om dåvarande ecklesiastikministerns uttalande att starka pedagogiska, sociala och befolkningspolitiska skäl talar för att skolmåltiderna görs fria för alla deltagande. Utskottet anser att detta uttalande fortfarande äger giltighet.

I proposition 1965: 43 angående kommunal skatteutjämning föreslogs att olika specialdestinerade statsbidrag bl. a. på skolområdet skulle avvecklas och ersättas med ett mer generellt verkande skatteutjämningsbidrag. Därmed upphörde den särskilda statliga regleringen av skolmåltiderna. Något annat uttalande om tillgänglighet resp. avgiftsfrihet än vad som gjordes vid 1946 års riksdag skedde inte vid denna tidpunkt. Principen om alla elevers tillgång till skolmåltider och avgiftsfrihet för dessa måste således fortfarande anses gälla.

Mot bakgrund av den ekonomiskt trängda situation som många kommuner befinner sig i kan det finnas risk för att avgifter för skolmåltider åter kommer att övervägas. Det vore enligt utskottets uppfattning en olycklig utveckling. Utskottet anser därför att det finns skäl för regeringen att i sina återkommande överläggningar med kommunförbunden ta upp frågan om att skolmåltider i grundskolan och gymnasieskolan bör vara avgiftsfria.

Det är i dag nödvändigt och önskvärt att alla ungdomar skaffar sig en utbildning efter grundskolan. Gymnasieskolan dimensioneras också så att alla ungdomar skall kunna tas emot. Denna strävan skulle motverkas av ett införande av avgifter, vilket främst skulle rikta sig mot de ekonomiskt sämst rustade och svagast studiemotiverade. Genom studie- och yrkesorienteringen, alternativa kursuppläggningar, försöksverksamhet, företagsförlagd utbildning m. m. görs betydande ansträngningar i syfte att få alla ungdomar att genomgå utbildning efter grundskolan. Dessa ansträngningar skulle allvarligt motverkas av ett införande av avgifter i en eller annan form i gymnasieskolan.

Mot denna bakgrund anser utskottet att skollagens bestämmelser om förbud mot avgifter för den direkta undervisningen i gymnasieskolan bör tolkas så att inte heller andra avgifter, t. ex. för läromedel, skall kunna tas ut. Detta bör förtydligas i lagtexten.

Riksdagen bör med anledning av motionerna 1980/81:1317 yrkande 6 och 1980/81:1676 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet anfört om avgifter för skolmåltider och undervisning i grundskolan och i gymnasieskolan.

dels att utskottets hemställan under 46 bort ha följande lydelse:

46. att riksdagen beträffande avgifter i grundskolan och gymnasieskolan med anledning av motionerna 1980/81:1317 yrkande 6 och 1980/81:1676 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

Särskilt yttrande

Gymnasieskolans dimensionering och fördelning på studievägar

Stig Alemyr, Lars Gustafsson, Lennart Bladh, Lena Hjelm-Wallén, Karl-Erik Häll, Iris Mårtensson och Lars Svensson (alla s) anför:

När riksdagen på grundval av en socialdemokratisk motion våren 1979 beslöt (UbU 1978/79: 40) att planeringen av gymnasieskolan fr. o. m. budgetåret 1980/81 skulle inriktas på att antalet utbildningsplatser skall vara minst 100% av årskullen 16-åringar hade detta under flera år föregåtts av olika tilläggsbeslut av regeringen. Detta innebar att antalet platser i gymnasieskolan utökades vid sidan av den reguljära planeringsprocessen. Sådana extra beslut försvårade för kommunerna att långsiktigt planera en utbyggnad av gymnasieskolan så att allt fler ungdomar kunde tas emot. Extrabesluten innebar vidare att gymnasieskolans nödvändiga expansion främst kom att ske på områden som inte ger den yrkesutbildning som erfordras för att få arbete efter avslutad gymnasieskola. Främst anordnades utbildningsplatser på linjer som var lätta att starta, t. ex. tvåårig social linje.

Grundat på det tidigare nämnda beslutet om att gymnasieskolan skall dimensioneras för minst hela årskullen 16-åringar föreslår därför nu regeringen att gymnasieskolans olika studievägar anpassas till arbetsmarknadens behov. Detta var inte möjligt genom de olika tilläggsbesluten. En långsiktig planering som redan tidigare inriktats på att öka platsantalet på de studievägar där ett framtida arbetsmarknadsbehov bedöms föreligga hade enligt vår mening underlättat den omställning av gymnasieskolans organisation som nu förestår.

Genom att samtidigt ta bort statsbidraget till skolbyggnader försvåras en övergång från teoretiska studievägar till yrkesinriktad utbildning. Därmed motverkar regeringen med egna åtgärder den utveckling som eftersträvas i budgetpropositionen.

Vi vill för vår del understryka vikten av långsiktig planering särskilt mot bakgrund av det statsfinansiella läget. Staten måste underlätta för kommunerna att ordna utbildning som från samhällets synpunkt bedöms vara angelägen.

Utdrag ur läroplan för grundskolan (Lgr 80, s. 127–128)**Människans frågor inför livet och tillvaron; religionskunskap***Lågstadiet*

Livsfrågor, tro och etik: Hur olika etiska uppfattningar styr våra handlingar och våra ställningstaganden till olika livsfrågor, t. ex. om rätt och orätt, gott och ont, synen på människan och tillvaron. Betydelsen av en religiös tro när man på olika sätt i livet tar ställning till livsfrågor. De aktuella livsfrågorna kan vara av typen vårt ansvar för varandra och för allt levande, frågor kring tingen, livet och döden, människors likheter och olikheter, kamrat- och familjerelationer, att lösa konflikter, ensamhet, gemenskap, trygghet, tröst, vänskap, ärlighet, rättvisa.

Undervisningen skall utgå från och anknytas till elevernas egna erfarenheter, aktuella händelser och företeelser och behandla aktuella personer i nutiden. I undervisningen ingår också studier av

- bibeln, t. ex. Abraham och patriarkberättelserna, Josef och hans bröder, Mose, valda händelser ur Jesu liv,
- några kyrkor och samfund i närsamhället,
- sånger och psalmer i anslutning till det behandlade stoffet,
- personer och livsmönster inom bl. a. judendomen.

Mellanstadiet

Livsfrågor, tro och etik: Hur olika etiska uppfattningar styr våra handlingar och våra ställningstaganden till olika livsfrågor, t. ex. om rätt och orätt, gott och ont, synen på människan och tillvaron. Betydelsen av en religiös tro när man på olika sätt i livet tar ställning till livsfrågor. De aktuella livsfrågorna kan vara av typen hur allt började, hur livet förs vidare, sexualetik, människans villkor, frihet, rättvisa och rättfärdighet, våld, krig och förtryck, sjukdom och olyckor, döden och människans åldrande, samvete, förlåtelse, det egna jaget.

Undervisningen skall utgå från och anknytas till elevernas egna erfarenheter, aktuella händelser och företeelser och behandla aktuella personer i nutiden. I undervisningen ingår också studier av

- bibeln, t. ex. skapelseberättelserna, profeterna, Jesu möten med människor,
- kyrkokunskap, t. ex. Petrus, Franciscus, Birgitta, Luther. 1600- och 1700-talen,
- personer, tänkesätt och livsmönster inom några samfund och religioner. Lämpliga sånger och psalmer.

Högstadiet

Livsfrågor, tro och etik: Hur olika uppfattningar styr våra handlingar och våra ställningstaganden till olika livsfrågor, t. ex. om rätt och orätt, gott och ont, synen på människan och tillvaron. Betydelsen av en religiös tro när man på olika sätt i livet tar ställning till livsfrågor. De aktuella livsfrågorna kan vara av typen människans olika livserfarenheter, hur våra normer och värderingar uppstår, relationer, ansvar, sexualetik, samspel i naturen, fritidens och teknikens användning, samvete, skuld och förlåtelse, brott och straff, frälsning och nåd, tro och bön, kärlek och hopp, mening och meningslöshet, ensamhet och trygghet, livskvalitet, verklighetsflykt.

Undervisningen skall utgå från och anknytas till elevernas egna erfarenheter, aktuella händelser och företeelser och behandla aktuella personer i nutiden. I undervisningen ingår också studier av

- bibeln, t. ex. det gamla och det nya förbundet, Jesu förkunnelse, Jesu som Kristus, den urkristna förkunnelsen, särskilt enligt Paulus. Bibelns tillkomst och bibeln som inspirationskälla,
- kyrkokunskap, t. ex. väckelserörelserna, katolska kyrkan, nyandliga rörelser, gudstro i modern tid, mission och u-landshjälp,
- religionshistoria, t. ex. buddhism, hinduism, islam, judendom, naturfolkens religioner. Musikens religiösa funktioner,
- andra livsåskådningar än de religiösa, t. ex. marxism och humanism.

